

ئاگەھدار كرنا پاشىيان
ب سالۇخەتتەن پىشيان

كتيب: ئاگەھدار كرنا پاشىيان ب سالۆخەتېن پىشيان
نقىسەر: تەھسىن دۆسكى
چاپ: چاپا ئىككى ۱۴۳۷ مشەختى ۲۰۱۵ زايىنى
چاپخانه: ھاوار - دھۆك
ھژمارا سپارتنى ل پەرتووكخانه يا بەدرخانيان: ()
بەرگ: فەرسەت زوبىر

ئاگە ھدار كرنا پاشىيان ب سالۇخەتۇن پىشىيان

**قەھاندن و شروڧەكرن
تەھسىن ئىبراھىم دۇسكى**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگوتن

سه‌نامه و پیشی و به‌راهی

ده‌سپیک و تبه‌رک و خیر و شاهی

ناقی تهیه ئه‌ی رحیم و رحمان

یی کو ژ دلی ره بوویه ده‌رمان

ب ناقی خودایی مه‌زن، کو سه‌نامه و پیشی و به‌راهییه بو هه‌ر تشته‌کی،
و هه‌ر کاره‌کی هه‌بت دقاییت ب ناقی وی ده‌ست پی بکه‌ت، ئه‌گه‌ر نه‌.. دی یی
بی به‌ره‌که‌ت بت، ژ به‌ر کو به‌ره‌که‌ت و خیر و شاهی هه‌می ئه‌وه یا د ناقی وی دا
هه‌ی، خودایی مه‌ یی رحیم و وه‌حمان، ئه‌وی رحم و دلۆقانییا وی هه‌ر تشته‌کی
هه‌ی قه‌گرتی.

حه‌مدا مه‌ ژ بو ئیلاهی ئه‌که‌به‌ر

بو نعمه‌تی کو بیت به‌راهه‌ر

سه‌لات و سه‌لام ل شاهی ئه‌که‌رم

هه‌م په‌یره‌و و تابعین و هه‌مده‌م

و حه‌مد و سوپاسی هه‌می بو خودایی مه‌ یی مه‌زنتر بت، حه‌مده‌کا وه‌سا
کو بیته به‌رانبه‌ر نعمه‌تین وی یین بی هژمار و دووماهی. و سه‌لات و سه‌لامین

به‌رده‌وام ل سهر پيښه‌مبه‌ري مه يځ خوشتځي و خودان قه‌در و بها بن، ههر وه‌سا
ل سهر سه‌حابيځين وي، و دويکه‌فتيځين وان، و ههر که‌سه‌کي ل سهر ريکا وان
بچت، هتا رږڙا دووماهيځي.

ئه‌ف چنده صفاتي پيشيانه

ئاگاهي ژ بو مه پاشيانه

گرتينه مه ئه‌و ژ شه‌يخ و زانا

بو‌نا بکه‌فينه شوځي وانا

پشتي ځي چنده‌ي: ئه‌فه چنده صفت و سالوځه‌تځين پيشيځين مه‌نه -خودي
ژ وان رازي بت- مه ل ځيري ب رهنکه‌کي کورت، و ئه‌زمانه‌کي ره‌هوان
به‌ره‌ه‌ځکړينه؛ دا مه باشييان بڼه ئاگه‌هي کو ئه‌م چاځ ل وان بکه‌ين، و ځان
سالوځه‌تان ل نک خو په‌يدا بکه‌ين، هتا ئه‌م ژي وه‌کي وان ل دنيايځي و ئاخره‌تي
سهره‌راز بين.

و ئه‌ف سالوځه‌ته ئه‌ون يځين شيخ و زاناځين مه د کتيځين خو دا به‌رچاځ
کړين، و مه ئه‌و ژ کتيځين وان وه‌رگرتينه، و ل ځيري ب تايه‌تي دي ئيشاره‌تي
ده‌مه کتيځا (تنبیه المغترین أواخر القرن العاشر على ما خالفوا فيه سلفهم
الطاهر) يا ئيمامي ناقدار (عبد الوهاب الشعراني) ئه‌وي ل سالا (۹۷۳
مشه‌ختي) چوويه به‌ر دل‌وځانييا خودي، کو ژيده‌ري سهره‌کي بوو بو مه د ځي
کتيځي دا، خودي ځيرا وي و يا مه هه‌مييان مه‌زن بکه‌ت.

هيځي مه هه‌يه ژ ره‌بي ژوري

کو ئه‌و ل مه وو ئه‌وان بيوري

قههر و غهضهبی ژ سهر مه ږاکهت
مه ب ههف ږا ل جهننه تا خو شا کهت

هیڅیا مه ژ خودی خودایی ژوری نه وه نه ول مه و وان ببورت، و قههر
و غهزه با خو نه دارپته سهر مه، و مه هه مییان د گهل پیغه مبهری پیشه و
ل به حهشتا خو یا بهرین کوم بکهت.

(۱)

ئىخلاص د گۆتن و كړياران دا

پيشى همى سه‌خله‌تان و وه‌صفان
ئىخلاص بوو ژ بو ئه‌وانه نيشان
حه‌تتا وه‌كو كار بت ته مه‌قبول
لازم كو ب موخلى بكه‌ى شول
تابع بى ژ بو رپيا ره‌سولى
بيدعا تو نه‌ئخيه د شولى
دوور بى ژ نيفاق و هم رياءى
بو سوننه‌تى هر بكي وه‌فائى

سالوځه‌تى ژ هه‌ميان گرنگر، كو پيتقييه به‌رى هر تشته‌كى مروځ
ل نك خو په‌يدا بكه‌ت، ئىخلاصا د گۆتن و كړياران دايه، و ئىخلاص ئه‌وه
ئارمانجا مروځى ب گۆتن و كړياران كنارى خودى ب تنى بت، ژ به‌ر كو چو كار
ژ مروځى نائينه قه‌بويلكرن، نه‌گهر (ئىخلاص) و (صه‌واب) تيدا نه‌بت، و مه
گۆت: ئىخلاص ئه‌وه ئنيه‌تا مروځى ب كارى خودى ب تنى نه‌بت، نه چو كه‌سي‌ن
دى، و (صه‌واب) ئه‌وه ئه‌و كار ل دويش مه‌نه‌جى كيتاب و سوننه‌تى بت، ژ به‌ر
قى چهندي پيشيپين مه -خودى ژ وان رازى بت- به‌رى هر سالوځه‌ته‌كى
ئىخلاص ل نك خو په‌يدا دكر، و ژ پيتقيپين ئىخلاصى ئه‌وه مروځ خو ژ نيفاق

و رېمه تيښې بده ته پاش، هه ر وه سا ژ پېتقييښ (صهواب و ټتباعي) نه وه مړوف
خو ژ بيدعهيان بده ته پاش، و ب دله كي صافي و وه فاداري ريكا سوننه تي
بگرت، خودايي مه زن د نايه ته كي دا دبېرت: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بُيِّنَ
لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ تُولَٰهُ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ (النساء: ۱۱۵) يه عني: هه چيښي ل دويف ريكا پيغه مبهري -سلاف لي بن-
نه چت پستي كو حقي بو ناشكه را بووي، و دويچوونا ريكه كا دي ژ بلي ريكا
خودان باوهران و وي حقييا نهو ل سهر بكهت، نه م دي وي هيلينه ب هيقييا
وي ريكي قه يا وي بهري خو دايي، و نه م بهري وي نادهينه خيري، و نه م دي
وي كهينه د ناگري جهنه مي دا؛ دا گهرما وي بييت، و نهو چ پيسه جهي لي
زقربنييه.

و پيغه مبهري ژي -سلاف لي بن- دبېرت: ﴿مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ
فَهُوَ رَدٌّ﴾ وه كي بوخاري و موسلم ژي قه دگوهيژن، يه عني: هه ر كهسه كي تشته كي
ل قي ديني مه زيده بكهت، نهو دي لي ئي ته زقراندن، مه عنا: ژي نايته
قه بويلكرن.

ژ نه فا بوړي هاته زانين كو دقيت ئي خلاص د كاري دا هه بت، و نهو
ل دويف مه نهه جي كيتاب و سوننه تي بت، و نه قه گرنگرين سالوخته يي كو
لازمه ل نك مه هه مييان هه بت.

(۲)

دویچوونا کیتاب و سوننه تی

ههچیا کو نه گوتبا خودایی
وا پئی نه هه بوو چو ئاشنایی
تهک ری و دزانی ئەف شەریعت
پهیرهو دکرن کیتاب و سوننه

و وهکی مه د سالوخته تی بۆری ژێ دا ئاشکەرا کری ئیکه مین سالوخته تی
پیشییین مه ئەو بوو ئەو د کارێ خو دا د (موخلص) بوون، و وان پیگیری
ب کیتاب و سوننه تی دکر، و ئیک ژ وان نه دهاته پیش، و بهری خەلکی نه دما
لی، ئەگەر باش یی شارهزا نه با د زانیین شریعتی دا یین کو ژ کیتاب و
سوننه تی دئینه وەرگرتن، و وان د قی چەندی دا فرمانا خودایی خو ب جه دئینا
دهمی ئەمر دکهت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَ أَنْتُمْ
تَسْمَعُونَ﴾ (الأنفال: ۲۰) ئەی ئەوین باوهری ئینای، گوهدارییا خودی و
پیغه مبهری وی بکهن، و وی چەندی نه هیلن، و ههوه گوهل وان هیجهت و
دهلیلان دبت یین بو ههوه دئینه خواندن.

و دهمی دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾
(محمد: ۳۳) ئەی ئەوین باوهری ئینای، گوهدارییا خودی و گوهدارییا

پیغه مبهری د ئهمر و فرمانین وان دا بکهن، و هوین خیرا کریارین خو پوچ نه کهن.

و قهت ته ئیک ژ وان نه ددیت جاره کی گوتنا کهسه کی، پیش گوتنا خودی و پیغه مبهری -سلاف لی بن- بیخت، ئه گهر ئه و ئیک کی بت یان بهایی وی چند بت، و نیشانا راستی و دورستییا ههر کهسه کی ل نک وان ئه و بوو وان بهری خو ددایی کانی دیچوونا وی بو کیتاب و سوننه تی چاوايه، و پیگیرییا وی ب (ئهمر و نه هییا) خودی چهنده، ژ جونهیدی به غدادی -خودی ژئی رازی بت- دئیتته قه گوهاستن، دبیرت: ((ئه گهر هه وه کهسه ک دیت ل بهر عهسمانی دفرت، باوهر ژئی نه کهن و ل دویف نه چن، هتا هوین بهری خو ددهنی کانی ئه و د گهل (ئهمر و نه هیی) یی چاوايه، قیجا ئه گهر هه وه دیت ئه و هه می فرمانین خودی ب جه- دئیت، و خو ژ هه می نه هییتن وی ددهته پاش، باوهر ژئی بکهن و چاف لی بکهن، و ئه گهر هه وه دیت ئه و یی ئهمر و نه هییان دشکیتت، هوین خو ژئی بدهنه پاش)).

مه عنا: رهنگ و رویی ب سهر قه ل نک وان یی گرنگ نه بوو، وان نه دگوت: فلان کهس وه لییی خودییه، یان مروقه کی چاکه؛ چونکی ل سهر ئافی ب ریشه دچت، یان ل ههوا دفرت، یان کرامه تین وی هه نه.. ئه قه شهرت نینه؛ چونکی گه لهک جاران وه لییتن شیطانی ژی هندهک تشتین عه جیب و نه عه ده تی دکهن، شهرتی دورست یی وه لییی خودی ئه وه ئه و یی ب تهقوا بت، و تهقوا ئه وه مروث ل دویف شینا خو- فرمانین خودی ب جه- بئیت، و خو ژ بی ئه مرییا وی بپاریزت، خودایی مه زن دبیرت: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (الذین ءامنوا و کانوا یتقون ﴿١٣﴾) (یونس: ٦٢-٦٣) نی هندی

وهليين خودينه چو ترس ژ عهز ابا خودي ل ئاخړه تي ل سهر وان نينه، و ئهو
ب خه م ناکه قن ل سهر وي بارا د دنيايي دا نه گه هشتييه وان. و ژ سالوڅه تي
قان وهليان ئه وه وان باوهری ب خودي ئينايه و دويکه فتنا پيغه مبهري وي کرييه
د وي تشتي دا يي ئهو پي ژ نک خودي هاتي، و وان ته قوايا خودي دکر و
فرمانين وي ب جه- دئينان.

تهرازییا وان کیتاب و سوننهت بوو

هەر گۆتن و کارهکی ههبا وان

نه دکر تا کو خستبایه میزان

میزان بوو ئەوا کیتاب و سوننهت

وا ئەو بوو حهقیقهت و شهریعت

یهعنی: چو کار وان نه دکر، و چو گۆتن نه دگۆتن ههتا بهری خۆ نه دابایی
کانی ئەو کار یان گۆتن ل دویف مه نه جی شریعتیه یان نه.. تهرازییا وان بو
زانینا راستییا هەر تشته کی کیتاب و سوننهت بوو، و ئەو ل وی باوهری بوون کو
نابت بو کەسی ژ بن حوکمی کیتاب و سوننهتی ده رکهفت، و ل دویف ریکه کا دی
بچت، و وان (حهقیقهت) و (شهریعت) ژیک جودا نه دکر، کیتاب و سوننهت بو
وان ههم حهقیقهت بوو و ههم شهریعت، و وان وه کی هندهک بیده چیان پشتی
وان ده رکهفتین نه دکر کو حهقیقهت و شهریعتی ژیک جودا کهن، و بیژن:
حهقیقهت بو (خه واصله) و شهریعت بو (عه وامانه)، و (علمی ظاهر) ئەوی
ب ریکا شریعتی دئیته وەرگرتن تشته کی جودایه ژ (علمی باطن) ئەوی
ب ریکا (کشف و زهوقی) یان (طهریقهتی) دئیته وەرگرتن. زانایین مه یین
پیشیی ئەف لیکه کرنا (موته دع) د دینی دا نه دزانی، لهو ئیک ژ وان
دگۆت: ئەگەر ته دیت ئیک بفرت ژی باوهر ژی نه که ههتا بهری خۆ بدهیی کانی
ئەو چهند پی پیگیره ب ئەمر و نه هییان.

(۴)

وان خو د هیلا ب هیقیا خودای خو قه

هیقی ب یهکی نه‌بوو نه‌وانا
جارهک بده‌ته کهسی شیان
تەفویض و تەوه‌ککولا د کاری
هەر گاف و ده‌ما ددایه باری

وان د کارئ خو و عیال و کهس و کارین خو دا، خو دهیلا ب هیقیا
خودی قه؛ چونکی نه‌و ب دورستی د مه‌نایا (تەوه‌ککولی) دگه‌هشتن، دنیا و
کاری دنیا یی خه‌ما وان یا ئیکی نه‌بوو، و نه‌و ل وی باوه‌ری بوون کو هەر جارەکا
وان ب دورستی کارئ خو هلپسیرا خودای خو، و ب تمامی خو هیلا ب هیقیا
وی قه، نه‌و تیرا وان هه‌یه کو باری وان سقک بکه‌ت، و هەر خه‌مه‌کا وان هه‌بت
قه‌ره‌قینت، خودای مه‌زن دبیرت: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ (الطلاق: ۳)
یه‌عنی: هه‌چی یی خو به‌یلته ب هیقیا خودی قه، نه‌و تیرا وی هه‌یه.

له‌و پیتقییه نه‌م بزاین کو -بی ده‌ستورییا خودی- کهسی چو هیز و شیان
نین، و نه‌گه‌ر نه‌و نه‌بت کهسه‌ک نه‌شیت د هه‌وارا مروقی بیت، و مروقی
ده‌وله‌مه‌نەد بکه‌ت، یان مروقی ژ ته‌نگا‌قییان رزگار بکه‌ت، نه‌گه‌ر خو نه‌و ئیک
پیغه‌مبه‌ری ژ یان مروقه‌کی چاک بت.

(۵)

خودويرکرن ژ مه‌زين دنياي

وان پروو نه‌ددا چو شاه و ميرا
دوور بوونه ژ دهرگه‌هي و هزيرا
ئيللا کو ئه‌مر ب عورفي کربا
يان ري ل مه‌صلحه‌تي قه‌کربا
بو زالمي هر که‌سي بيت يار
دي عاقيب‌ه‌تي (تمسه النار)
زينهار! نه‌به بو هه‌قال و هه‌مدهم
دا نه‌قه‌گه‌ري تو هلگي غم
وانا وه‌کي ئاگري بينه
کاري ئه‌وي تالي هر سوژينه
زاهد به ژ وان هه‌ميشه ميري
دووري ژ طه‌ماعي و ئه‌سيري

دبت گه‌له‌ک جاران هيجه‌تا وان که‌سان يين تیکه‌ليا مير و حاکم و
مه‌زين دنياي ئه‌و بت، وان دقيت ب پشتا خو ب هه‌قالينيا وان گهرم بکه‌ن،
و هزر بکه‌ن کو ل ده‌مي هه‌وجه‌يي ئه‌و دي د هه‌وارا وان ئين.. به‌لي پيشييين مه

ژ صهحابی و تابعیین وان ئەف باوهره نه‌بوو، وان پشتا خو ب تنی ب خودی گهرم دکر، و خو دهیلا ب هیقییا وی ب تنی قه وهکی بهری نوکه مه دیارکری، ژ بهر قی چندی وان بو ب دهستقه‌ئینانا دنیایی قهت بهری خو نه‌ددا چو شاه و میران، و بو پشتگهرمکرنی چو جاران قهستا بهر ده‌رگه‌هین حاکم و وه‌زیران نه‌دکر، وهسا تی نه‌با کو ئەو چووبانه نک وان دا فەرمانی ب باشییه‌کی ل وان بکه‌ن، یان ژ ی کاری بو قه‌کرنا ریکی ل به‌را مه‌صلحه‌ته‌کا گشتی بکه‌ن، هه‌ر وهسا دا ئەو وان ژ کارین خراب و نه‌دورست بده‌نه پاش.. ئە‌گه‌ر بو قی چندی نه‌بایه وان قهت تیکه‌لییا مه‌زنین دنیایی نه‌دکر، و ل دیوانخانه‌یین وان ئاماده نه‌دبوون.

و ترسا وان یا مه‌زن ئەو بوو، ئەف مه‌زنه گه‌له‌ک قه‌دری وان بگرن، قیجا دلین وان ب په‌نگه‌کی وهسا مه‌یلی بو وان بکه‌ن حه‌تا ئەو د زولما وان ژ ی دا پشته‌قانییی بو بکه‌ن، و خودایی مه‌زن دی‌ژت: ﴿وَلَا تَرْكُؤْا إِلَى الدِّينِ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾ (هود: ۱۱۳) یه‌عنی: گه‌لی خودان باوهران، وه‌وین مه‌یلدارییی بو ژۆرداران نه‌که‌ن، دا ئاگر ب هه‌وه نه‌که‌فت، و هه‌وه ژ بلی خودی چو پشته‌قان نینن هه‌وه ب سه‌ر بیخن، و سه‌رکاریا هه‌وه بکه‌ن.

هه‌قالیینا زالمات ژ مه‌زنین دنیایی سه‌ری دکیشته خوساره‌تییی بو خودانی، چونکی ئەو دووماهییی به‌ری وی دده‌ته ئاگرێ جه‌هنه‌می، و هه‌ر که‌سه‌کی سه‌رفه‌رازییا دین و دنیایی بخوازت دقیت هشیاری خو بت و خو ژ دیوانخانه‌یین وان بده‌ته پاش، و نه‌بته هه‌قال و هه‌مده‌می وان، ئە‌گه‌ر نه‌.. ئەو دی باره‌کی گرانی خه‌م و کو‌فانان هه‌لگرت!

دڦيٽ مروٺ ههڦاليينا وان وهڪي ههڦالينييا ئاگري بزانت، راسته مروٺ
گهرمي و خوشيي و مفايي ژي دبينت، بهلي پا نهگهر مروٺ گهلهڪ يي ل خو
هشيار نهبت دي خو سوژت!

و ژ گهلهڪ عهقلداران ديٽه ڦهگوهاستن کو سولطاني دورست نهوه يي خو
ژ دهرگههي سولتاني دوير ديخت، و دلي خو نهبهته وي تشتي د دهستين وان دا
هي، نهوه دي ژيت مروٺهڪي دلرجهت، و يي پاراستي ژ طهمهي و ئيخسيرييا
شهيطاني و سولطاني!!

(۶)

دهرکهفتنا ل سهر حاکم زالم

هەر چهنده ژ زالمی قهدهر بوون
ئه ماما ژ خوروو جی پر حهذهر بوون
حاکم ژ مللهت نه یی جودایه
زولمی کو بکته ژ کاری وایه

هەر چهنده پیشییتن مه یین چاک، وهکی د سالۆخهتی بۆری دا مه بهحس
کری، ددویر بوون ژ دیوانین زالمان ژ مهزنین دنیا یی، بهلی ئهو ژ بن حوکمی
وان دهرنه دکهفتن، و خه لک دژی وان رانه دکرن، چونکی وان دزانی ئهو خرابییا
ژ قی چهندی پهیدا دبت، گه لهک مهزنتره ژ وی زولم و زۆرداریا ژ حاکمین
خراب چی دبت، و وان دگۆت: دهسه لاته کا خراب بو خه لکی چیتره ژ نه بوونا چو
دهسه لاتان.

و تشتی دی یی وان باوهری پی هه ی ئه قه بوو حاکمی زالم به لایه کی
ژ خودی بو وی ملله تی یی ژ ریکا خودی دهر دکه قن، و بهر ب خرابی یی قه دچن،
و ههر جاره کا حاکمه کی زالم ل سهر سه ری ملله ته کی رابوو، بهری ئهو لۆمی
ل وی بکه ن، و بهر هنگارییا وی بکه ن، بلا ئهو به ری خو بدنه خو و کاری خو،
دا بزنان کانی بۆچی خودی ئهو ب وی زالمی موته لا کرینه، و ههر حاکمه کی
هه بت ئیکه ژ ملله تی خو، و ژ وان جودا نابت، و ئه گهر ئهو یی زالم بت زولما

وی پشکه که ژ کارئ ملله تی، ما ئه و ژئ نه هه ر ئیک ژ وانه؟ له و دئیه گوتن:
هوبن د چاوا بن، ئیکئ وه کی هه وه دئ بته مه زنه هه وه. و حه تا مه زئین مه یین
وه کی ئیمامئ عومه ر بن، دقئیت ئه م خو وه کی وان لی بکه یین یین عومه ری حوکم
لی دکر.

(۷)

قهشارتې و ئاشكهراييا وان وهكې ئيك بوو

باطن وهكى ظاهرى ئهوا بوو
سر وا ژ عهلهن نه يا جودا بوو

ئهو گهلهك ژ دوروياتي و نفاقي ددوير بوون، و كانى ژ سهر قه ئهو د چاوا
بوون، د دل دا ژى ئهو ههر دوهسا بوون، ههتا دييژن: ئيكى ژ وان كارهكى وهسا
نهدكر كو هزر بكهت سوباهى ل ئاخرهتى دهمنى ئهو كار ديته ئاشكهراكرن شهرما
وى دى پى ئيتهبرن.

و ريپهري وان د قى سالوخهتى دا ئهو گوتنا پيغهمبهرى بوو - سلاڤ لى
بن - يا بن ماجه ژ ثوبانى قه دگوهرت، دييژت: ﴿لَا عَلَمَ أَقْوَامًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ بِحَسَنَاتٍ أَمْثَالِ جِبَالٍ تَهَامَةٍ يِضًا، فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَبَاءً مَثُورًا﴾ يهعنى: ئهز
هندهك مروقان ژ ئوممهتا خو دى بينم، پوژا قيامهتى دى ئين هندهك خيرين
سپى يين هندى چيايين تهامهينى وان يين ههين، خودى وان خيران دى وهكى
توزهكا بژاله لى كهت، مهعنا: چو خيرى ئهو ژ وى كاري خو يى باش نابيين،
ثوبانى گوت: ئهى پيغهمبهرى خودى سالوخهتين وان بو مه بيژه، نه كو ئهم
ژ وان بين و ئهم نهزاني! وى گوت: ﴿أَمَّا إِنَّهُمْ إِخْوَانُكُمْ، وَمِنْ جِلْدَتِكُمْ، وَيَأْخُذُونَ مِنَ
اللَّيْلِ كَمَا تَأْخُذُونَ، وَلَكِنَّهُمْ أَقْوَامٌ إِذَا خَلَوْا بِمَحَارِمِ اللَّهِ انْتَهَكُوهَا﴾ ئهو براييين ههونه، و
ژ ههونه، و وهكى ههوه هندهكى ژ شفقى رادين بو كرنا عيابهتى، بهلى ئهو
هندهك مروقن، دهمنى دمينه ب تنى د گهل وان تشتين خودى حهرام كرين،
ئهو ب ناف دا دچن.

(۸)

زەلامین دنیای نه‌بوون

وا کەرب و غەزەب ژ بوۆ خودی بوو

بوغض و مەحەبەت نە بوۆ دنی بوو

قەت پالە نە‌بوون ژ قی دنی را

هیچ مەیل و ئەقین نە‌بوو ب وئ را

کەیفایا نە‌بوو ب ظللی زائل

بوۆ فانیی دل نە‌کربوو مائل

ئەو زەلامین دنیای نە‌بوون، و دنیا خەما وان یا مەزن نە‌بوو، و ئەگەر
کەربین وان ژ کەسەکی قەبیان، یان نە‌قیانا وی هلگرتبا، وان ئەف چەندە بوۆ
خودی بوو، نە بوۆ پشک و بارین خوۆ و نە‌فسا خوۆ بوو، ئەو پالەیی دنیای
نە‌بوون، و قەت مەیلداری و ئەقینداریا وان نە‌بوو دنیای بوو، چونکی مرۆقی
ب عەقل کەیفایا خوشییا وی سەبەری نائیت ئەوا دچت و نە‌مینت، دنیا
د چاقین وان دا وەکی وی سەبەری بوو یا ریتنگ بوۆ دەمەکی کیم خوۆ ددەتە بەر،
پاشی دچت و دەیت، قیجا چاوا مرۆف مەیلی بوۆ تشتەکی فانی بکەت، و
پشت بدەتە تشتی باقی؟

و ئەقە ئەو ری بوو یا خوشتییی وان نیشا وان دای، ئیمام ئەحمەد
ژ عەبدللاهی کورئ مەسعودی قەدگوهیزت، دبیزت: پیغەمبەری -سلاف لی بن-

گوت: ﴿مَا لِي، وَلِلدُّنْيَا، إِنَّمَا مِثْلِي وَمِثْلُ الدُّنْيَا كَمِثْلِ رَاكِبٍ، قَالَ فِي ظِلِّ شَجَرَةٍ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا﴾ من و دنیا یی چ د گهل ئیک ههیه؟! مهته لا من و مهته لا دنیا یی وهکی یا وی سوبارییه یی ل رۆژهکا ها قینی خو ددهته بهر سیبهرا دارهکی، پاشی دچت و وی دهیلت.

(۹)

گریبا وان ژ کهنیا وان پتر بوو

وا ژ گریب کهنی نه زیده تر بوو
ته دگو قهیی دل ژ وانه مر بوو
یان قهر و جهه ننه مال بهر وا
هاها دی غه زب که قیته سهر وا
تو قی مرنی! کهنی چییه ته؟
روژا برنی خو هی کییه ته؟
ما دل که قری ته کا کهس و کار؟
چوون و تول پهی نهوا دکهی غار!

ئیک ژ سالوخته تین پیشیان نهو بوو وان گلهک نه دکره کهنی، و کهنیا
وان ژ گریبا وان زیده تر نه بوو، بهلکی وان دگو ت: هه چیی کهنیا وی ژ گریبا
وی پتر بت، نهوی سالوخته کی منافقان ل نک هیه، ژ بهر کو خودایی مه زن
د ئایه ته کی دا دیژت: ﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (۸۲)
(التوبة: ۸۲) یه عنی: بلا نهو منافق کیم بکه نه کهنی، و گلهک بکه نه گری،
وهک جزا بو وی کاری وان کری.

و کهنی و کهیفا وان نه ب دنیایی بوو نه بو دنیایی بوو، چونکی وان
دزانی دنیا قوبناغه کا بهروخته د ژيانا وان دا، و چند نهو ل قی دنیایی بدانن

هەر پۆژهکێ دێ ژێ بار کهن، گریبا وان ل سەر دنیا یێ بوو، و ژ ترسین خودی دا بوو، خه مێ کوبنێ خو ب سەر دلین وان دادابوو، تو دا بیژی دلین وان دمرینه! یان ژێ ههردهم قهبرهکێ ل بهر سنگی وان، و جههنهم یا ل بهر چاقین وان، ئهو وهکی وی مروۆقی بوون، یێ هزر دکر چو نه مایه هاها غهزه ب دێ ب سەر دا ئیت.. فوضه یلی کورێ عیاضی دگۆت: دوبر نینه کهسهک بکهته کهنی، و کفنی وی هاتبته چیکرن!

و تشته کێ عه جیبه مروۆق، توۆقی مرنی، هند خو ژ بیرقه بکهت، کو بکهته کهنی، هتا کهنی بو وی بته سالوخته، و ئهو دزانت قهبر یێ د ریکا وی دا، و مرن یا ل هیقییی، و ژفانی وی پۆژا مه حشه رییه، یا ئهو نه زانت کانی دێ بهری وی ب کیژ لایی قه دهت: به حه شتی یان جههنه مێ؟!

پۆژا ئهو دئیته برن، کی دێ لی بته خودان؟

بوچی دلی وی هنده یێ رهقه؟ چهند کهس ل بهر چاقین وی یین ئینه برن، و ئهو ل دویش وان یێ دکهته غار، د گهل هندێ ژێ ئهو هشیار نابت، و دلی خو ب کهنییا زیده دمرینت؟

(۱۰)

ئەو ب ترس و ھېقى بوون

بارى گونه‌ها ل سەر مى بوو
ھېقى ب خودى تړى دلى بوو
ئاگر نه‌دچوو ژ بىرى والەو
ترسى ژ دلى رەقاندېوو خەو

ترسا ژ عەزبابا خودى، و ھېقىيا ب رەحما وى ھەردو مل ب مل ل نک
وان ھەبوون، نه ترسى ئەو بى ھېقى دکر، و نه ھېقىي ئەو پشتراست دکر،
ھەردەم د ناڅەرە ترس و ھېقىي دا دژيان، و ھەر چەندە بارى گونه‌ھى بى گران،
ل سەر ملین وان بوو، بەلى ھېقىيا وان ب رەحما خودى گەلەک بوو، و دلین
وان پى دتړى و ئاڤا بوون.

ژ بەر ترسا وان يا زیدە ژ خودى، دا بىژى ھەرگاڤ جەھنەم يا ل بەر سنگى
وان، ئەو قەت ژ سەر ھزرا وان نه‌دچوو، ھەتا ترسا ژ خودى ئىکا ھند ژ وان چى
کربوو دلین وان ھەردەم دەشیار بوون، و خەو نه‌دنیاى.

ئىک ژ وان دگوت: ژ بەر پینج تستان ئېلیس بەختەش بوو: وى ئعتراف
ب گونه‌ها خو نه‌کر، و ژى پەشیمان نه‌بوو، و لۆمەى خو نه‌کر سەرا گونه‌ھى،
و لەز د تۆبى دا نه‌کر، و ژ رەحما خودى بى ھېقى بوو. و بەروفاژى وى چەندى
ژ بەر پینج تستان ئادەم بەختەوەر بوو: وى ئعتراف ب گونه‌ها خو کر، و ژى

په‌شیمان بوو، و لۆمه‌ی خو کر، و له‌زد تو‌یی دا کر، و ژ ره‌ما خودی بی هیقی
نه‌بوو. مه‌عنا: بی هیقیبوونا ژ ره‌ما خودی خودانی به‌ختره‌ش دکه‌ت، و
پشتراستبوونا ژ غه‌زه‌با وی خودانی دبه‌ته هیاکی.

(۱۱)

وان تهزکيا خو نه دکر،
و بهر ل شوهره تل نه بوو

وانا نه هه دهف بوو شوهره ت و ناف
تاقیت ب خه فی ل سهر ریئی گاف
نه دچوونه ل پی شییی د دیوان
باشتر ژ خو ههر که سهک ددی وان
نه دگوتی: ئەمین سهر و دقیت ههر
ئەم بین و که سهک نه بیته پیشه بر
ئەف سالوخته تی که سی نه زانه
هشیار به تو ژئی خو دویر بدانه

که سهک مروقی وه کی مروقی ب خو نانیاست، قیجا ماده م وه سایه
دقیت مروق ب گوتن و مه دحین خه لکی بو مروقی د سهر دا نه چت، ژ بهر کو
ئه گهر مروق بشیت خه لکی هه میی بخاپینت، مروق نه شیت خو بخاپینت! ههر
ئیک ژ مه باش خو دنیااست، قیجا هه وجهیی هندئ ناکه ت ئەم ل نک خه لکی
مه دحین بکهین، و وه سا خو نیشا وان بدین کو ئەم گه له ک دباشین، و که سه کی
وه کی مه نینه.. خودئ مه ژ قی چهندي دده ته پاش ده می دبیرت: ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ
اِذَا اَنْشَاكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاِذَا اَنْتُمْ اَحْيَاۤءٌ فِیْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُرْکُوْا اَنْفُسَکُمْ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى

﴿النجم: ۳۲﴾ يه‌عنى: ئەو ب حالى ھەو زانatre دەمى وى بابى ھەو
ئادەم ژ ئاخى ئافراندى، و دەمى ھوين د زكىن دايكىن خو دا، قىجا
ھوين مەدحىن خو ب تەقوادارىيى نەكەن، ئەو ب وى زانatre يى تەقواكرى
ژ بەنييىن وى.

ژ بەر قى چەندى پىشپىيىن مە -خودى ژ وان رازى بت- گەلەك خو
ژ ھندى ددا پاش كو ئىك ژ وان مەدحىن خو بكت، يان بەرى وى ل ھندى بت
كو د ناخ خەلكى دا بىتە پىش و خەلك ب سەرتىلان ئىشارەت بكنە وان! وان
ب قەشارتى كارى خو دكر، و ھندى ژى ھاتبا ب دزى قە ددا رى، دا كەس
ب وان نەحەسىيىت و مەدحىن وان نەكەت، دەمى ئىك ژ وان ل ديوانەكى حازر
دبوو نەدگوت: دقئىت ئەز ل پىشپىيى بىم، يان سەرى ديوانى بو من بت.. چونكى
وان ھەر كەسەك ژ خو باشتىر و چىتر ددیت، وان وەكى كەسىن نەزان نەدگوت:
دقئىت سەر ئەم بىن، و كەس ل پىشپەرى مە نەبت، و نەئىتە رىزا مە.

جارەكى گوتنە مالكى كورى دىنارى: وەرە د گەل مە دا بچىنە نقىژا
بارانى.. وى گوت: ئەز دترسم خودى ژ بەر من بەران ل ھەوە ببارىنت.

و ئىك ژ وان دگوت: ئەگەر بىپەن ژ گونەھان ھاتبا، ھەوە ژ بەر بىپەنا من
يا گەنى تەحەممول نەدكر!

بەرى خو بدە وان.. و بەرى خو بدە مە، ئىك ژ مە دو كارىن باش دكەت
ھزر دكەت سەيىدى تەقوادارانە، و خەلك ھەمى دقئىت دەستى خو بو بدەتە
سنگى خو، ما ئەو نە ئەوە يى فلان كارى باش كرى!

خودى رەحمى ب وى بىتە يى خو بنىاست و ل ھەددى خو راوہست.

(۱۲)

وان خیر بو خه لکله هممیی دقیا
و ل خرابین وان دبورین

نسان ب باوهر و موسلمان
قه دری خو گه لک هه بوو ل نک وان
له ورا نه دکر د گه ل عه داوهر
هه ردهم ب مه حه بهت و سه خاوهر
لیبورین و عفو و هم سه ماحهت
بو وانه بوو نیشان و خه سلهت
صه برا و هه بوو ل سهر نه زانا
پر زیده ره حم دبر ب وانا
بو ههر که سی هه ز دکر نه و خیر
حه تتا ژ بو وی که سی نه جامیر
پیش و اقه دگرت نه و به هانه
کو قه ومی مه ره بی یی نه زانه

ژ سالوخته تین بهرچاژ یین جیل پشیمی ژ قی ئوممه تی -خودی ژ وان
رازی بت- نهو بوو وان خیر بو خه لکی هه میی دقیا، و دلین وان ژ که رب و
کین و نه قیانا موسلمانان دقالا بوون، و مروقی موسلمان و خودان باوهر ل نک

وان کهسه‌کئی ب بها و جهی ریزگرتنی بوو ل نک وان، ب دله‌کئی صافی و تژی
 قیان وان سه‌رده‌ری د گهل وان دکر، و دوژمناتییا وان نه‌دکر، و ئەفه جهئینانا
 فرمانا خودی بوو، ده‌می ئەمر دکەت: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ (الحجرات: ۱۰)
 ههما خودان باوهر برایین ئیکن.

وپیغه‌مبه‌ر ژی -سلاف لی بن- هەر وی فرمانی ل خودان باوهران دکەت،
 ده‌می دبیرتی: ﴿كُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا﴾ هوبن به‌نییین خودی بن، و برایین ئیک بن،
 و دبیرت: ﴿الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُظْلَمُ وَلَا يَحْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ.. بِحَسَبِ أَمْرِ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ
 أَخَاهُ الْمُسْلِمَ﴾ موسلمان برایی موسلمانیه، ئەو زۆرداریی لی ناکەت، و وی
 شهرمزار ناکەت، و ب چاقه‌کئی کیم به‌ری ناده‌تی.. و تیرا مروّقه‌کی خرابی هه‌یه
 کو ئەو برایی خوئی موسلمان کیم بکەت.. وه‌کی ئیمامی موسلم ژی
 قه‌دگوه‌یزت.

ژ به‌ر قی چەندی وان هەز ژ ئیک و دو دکر، و خیر بو ئیک و دو دقیا،
 ل خەله‌تییین ئیک و دو دبۆرین، و دلفره‌هی و سه‌ماحت بو وان وه‌کی نیشانی
 لی هاتبوون، و سه‌برا وان د گهل مروّقین نه‌زان یا زیده‌بوو، و د گهل ئیک و دو
 ب ره‌حم بوون، و وان خیر بو هەر کهسه‌کئی دقیا، هەتا بو وی که‌سی خراب و
 نه‌جامیر ژی بت، به‌لکی خو دلی وان ب کافران ژی قه‌بوو، وان هەز دکر کو ئەو
 ژی ب هیدایه‌ت بین، و قه‌ستا هه‌قییی بکهن؛ دا ل دنیا‌یی و ئاخه‌تی شهرمزار
 نه‌بن، و پیشه‌وایی وان د قی چەندی دا پیغه‌مبه‌ری وان بوو -سلاف لی بن-
 ئەوی هه‌جەت پیش ملله‌تی خوئی کافر قه‌دگرتن، و ده‌می جبریل -سلاف لی
 بن- هاتییه‌ نک -پشتی خه‌لکی طائیفی ئەو ب کریتترین په‌نگ زقراندی- و
 گو‌تییی: ئەفه ملیاکه‌تی چیا‌یان یی د گهل من، ئەگەر تو ده‌ستوبیریی بده‌ی ئەو

دئ چيايان ب سەر خەلکى مەکههئ دا ئىنتە خواري، وى گۆت: نه.. هيقييا
من ژ خودئ ئەوه ئەو ھندەک مروڤان ژ پشتا وان بينتەدەر پەرستنا خودئ ب تنئ
بکەن و چو شريکان بو وى چئ نهکەن، و روژا ئو خودئ ژى دەمئ کافران خوین
د لەشئ وى ئيناي، وى دوعا بو وان کر و گۆت: (يا رهبيى تول مللهتئ من
ببۆرى.. ئەو نزان!!).

لەو ئەم دييژين: موسلمانئ دورست يئ ل سەر ريکا پيشييين ئوممەتئ
بچت، کەرب و نهڤيان و دلرهشيئ بو چو کەسان نانياست.

(۱۳)

داخواز که ریڼ مه زنه
و رئاسه ته نه بوون

داخواز نه دکر چو جا ریاسه ته
حه ته دگه هشته وایممه ته

هیڅی نه دکر نه به د سهراتی
لی خه لکی ددای پشه راتی
قه ته به ز نه دکر نه وای دوو وی
کو خو نه ددی نه هل ژ بو وی
هشیار بی.. سهره دئیشن هه را!
خه ونا ته بلا نه بت بی سهر

ژ بهر کو نه و زه لایمین ئاخره تی بوون، و دنیای چو بهای خول نک وان
نه بوو، قه ته بهر وای و ل هندي نه بوو مه زنییا خه لکی بکه فته د دهستی وان دا، و
چو جارای ژ هیڅی و مرادا وان نه و نه بوو ب بهر خه لکی بکه فن.. و د گهل
هندي ژ نه و د ناف خه لکی دا ژ پوژي بلندتر بوون، و ژ هیڅی گه شتر بوون،
دهمی وان مملانی سهر دنیای د گهل خه لکی نه دکر، خه لکی نه و بو خو دکر نه
پشه وای، و نه قه عده ته کهنی دنیای و مروقانه، هندي تول دویف بهزی دی
ژ ته ره فن، و ههر جاره کا ته پشته خو دای و خو ژ بی منه کر، دی ل دویف
ته ئین!

گۆتته مرۆقهكى زاهد: چاوا تو بوويه مهزن و پيشهوايى خهلكى؟ وى
گۆت: ئەو ههوجهيى دينى من بوون، و ئەز ههوجهيى دونيايا وان نهبوو!

و ئەو كهسى مرۆقى خودى بت، چو جاران داخوازا بهرپرسي و مهزنيى
د دنيايى دا ناكهت؛ چونكى ئەو خو ژ ههژى هندی نابيت كو بته مهزنى
خهلكى، و ئەو خو ب كير هندی ژى نابينت كو دى شيت قى بارى گران
ههگرت.. و مهزنى ئەگەر خودان ژ دهر حهق دهرنهكهت شهرمزاریهكا مهزنه
ل دنيايى، و رویرهشيهكا مهزنتره ل ئاخهتتى، و ئەو كيه يى شهرمزاری و
رویرهشيهكى بو خو هلبژيرت؟!

ئيبراهيمى كورپى ئەدههه مى دگۆت: بيه كورى و نهينه سهه.. چونكى سهه
تى دچت و كورى خلاص دبت.

هشيار به!! بلا خهونا ته ئەو نهبت تو د ناخ خهلكى دا سهه بى، ئاخى
ئهدامى ژ ههميان پتر دئيشت د ناخ لهشى دا سهه.. و ژ بير نهكه رۆژا تو
د قهبرى دا دميينيه ب تنى، و رۆژا تو قهستا مهحشهرى دكهى يى ب تنى،
خوزيا ته يا مهزن دى ئەو بت كو د دنيايى دا ته مهسئولييهكا كهسهكى
رانهكربا.

(۱۴)

کارل وان شیرهت بوو

وانا ژ نه صیحه تی مه زنتر
قەت کەس نه ددیت و هەم بلندتر
شیرهت بو خودی و نه بیی ئەکرەم
وا دکر ل خەواص و عامی هەردەم
ئامانجا نه صیحه تی تو زنه ار
نه که کو که سی بکه ی بریندار
دا کەس نه که تن ژ ته نفووره
شیرهت بکه وی ب حوسن و تووره

پیشکیشکرنا شیرهت و نصیحه تان بو هەر که سه کی، یی مه زن بت یان یی
بچوبک بت، زانا بت یان یی نه زان بت، ئیک ژ سالوخته تی قی ئوممه تییه،
خودایی مه زن ده می به حسی وان مروقان دکەت یین ژ خوساره تییی رزگار دبن،
دبیژت: ﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّاصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ﴾ (۲)
(العصر: ۳) یه عنی: ب تنی ئەو خوسارهت نابن یین باوه ری ئینای، و کارین
چاک کرین، و شیرهت ب حقیقی و ب صهبری ل ئیک و دو کرین.

و پیغه مبه ر - سلاف لی بن - دبیژت: ﴿الدِّينُ النَّصِيحَةُ﴾ دین ههما شیره ته،
گوئن: بو کی؟ گوئ: ﴿لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ﴾ بو خودی و بو

کیتابا وی و بو مهزنین موسلمانان و عامییین وان. وهکی موسلم قهدهگوهیزت. و شیرهت بو خودی نهوه باوهرییا مروقی ب ئیکینیا وی یا دورست بت، و بو کیتابا وی کو مروث ب دورستی کاری پی بکهت، و بو مهزنین موسلمانان کو مروث ل سهر حقییی گوهارییا وان بکهت، و بو عامییین موسلمانان کو مروث بهری وان بدهته وی ریکی یا خیرا وان تیدا.

و چونکی دبت ههر کهسهک بهر ب گونههی و خهلهتییی قه بچت، ژ بهر کو مروث نه یی مهعصومه، دقیت کهس خو د سهر شیرهتی را نهبینت، و کهس نهبیژت: نهز نه یی هنديمه شیرهت ل من بینهکرن، چونکی نهزم شیرهتان ل خهلکی دکهم!

بهلی ل دهمی مروث کهسهکی شیرهت دکهت دقیت یی هشیار بت ژ ئاداب و تورهیین شیرهتی دهرنهکهفت، چونکی ئارمانج ژ شیرهتکرنی نهو نینه کو نهو کهسی شیرهت لی دئیهکرن بیته بریندارکرن، یان شکاندن.. نهو کهسی ب کاری شیرهتکرنی رادبت دقیت یی زانا بت ب دینی، و ب تورهیی شیرهتی و سهردهرییا د گهل خهلکی، نهگه نه.. نهجامهکی خراب دی ب کاری وی قه ئیت.

نهرم و حه‌لیمیا وان

جامیری و نهرمی و حه‌لیمی

ملکه‌چی بو‌یه‌کدو و ره‌حیمی

ئه‌ف طه‌بع و صفاتی پیشیا بوون

له‌ورا ب سه‌عاده‌تی چ شا بوون

کو مرو‌ف که‌سه‌کی جامیر و نهرم و حه‌لیم بت، ئه‌فه ئیک ژ ئارمانجین
قی دینییه، و ژ وان توره و ئه‌خلاقانه یین ئیسلامی به‌ری مه‌ دایی، ژ به‌ر قی
چه‌ندی پیشیین مه‌ -خودی ژ وان رازی بت- ب نهرم و حه‌لیمی ده‌اتنه
ناسین، و زوی ب زوی که‌ریین وان قه‌نه‌دبوون، ئه‌گه‌ر خو‌ به‌رانبه‌ر که‌سه‌کی زوردار
و خراب ژی راوه‌ستیابان، ژ به‌ر کو وان دزانی ئه‌و خیرا ب نهرم و حه‌لیمی
قه‌ دئیت چو جاران ب دژوارییی قه‌ نائیت، و خودی ده‌می مووسا و هاروون
هنارتینه نک فیرعه‌ونی گوتی: ﴿اَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ﴾ (۴۳) ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئَا۟لَهُۥ
يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ﴾ (طه: ۴۳-۴۴) هوبن هه‌ردو هه‌ر نه نک فیرعه‌ونی ئه‌و یی
د سه‌ر پی خو‌ دا چووی، وه‌وبن گوتنه‌کا نهرم بیژنی، دا به‌لکی ئه‌و بیرا خو‌
ل حه‌قییی بینته قه‌ یان ژ خودی بترست.

دیژن: جاره‌کی زانایه‌ک چوو نک خه‌لیفه‌یه‌کی؛ دا شیرده‌کی لی بکه‌ت، و
ده‌می ئه‌و زانا زقر و دژوار ئاخفتی، خه‌لیفه‌ی گوتی: هی‌دی هی‌دی.. نه‌ تو

ژ مووسای و هاروونی باشتی، و نه ئەز ژ فیرعهونی خرابترم، دەمی خودی ئەو
هنارتینه نک وی گوئی: ئاخفتنه کا نهرم بیژنی!

و زانایین مه یین پیشیی ل وی باوهری بوون کو دهره جین ههر کهسه کی
ل نک خودی و ل نک بهنیان ژی هنگی بلند دهن دەمی ئەو ئەده به کی زیده
ل نک خو پهدا دکهت، و مهزترین ئەده ب ئەوه تو زیده د خو نه گههی، و هزر
نه کهی کو تو ژ خه لکی هه مییی چیترو زاناتری، و ئەو کهسی تۆره ی د گهل
خه لکی ب کار نه ئینت، و د گهل وان یی زقر بت، ههر وه کی ئەو خو ژ وان
بلندتر دبینت.

(۱۶)

ترسا وان ژ دووماهییا خراب

دل دهم بو دهمی قهلب دیستن
جارا ههیه مونقهلب دیستن
لهو وا ههبوو ترس و خهوفهکا تیر
کو بمرن و عاقیبهت نهبت خیر
بوئا ئهقی ئهو دبوون ههر و ههر
بو باشییا خاته می دوعاکهر
ره بی مه تو هیقی و پهناهی
ئاخر بدهیه مه کهیف و شاهی
طهیری ئهجه لی کو دا مه دهوران
گاڤا کو په ری مه هاته پیچان
ریکا مه کهته موحیط و دهریا
به لگی مه کهت و ژ داری وهریا
دهستی مه ژ ههر کهسی قهقهتیا
ناقئ مه د قئ دنی ده مه حیا
نه فسا مه ب (ارجعی) قهخوینه
هیژایی (و ادخلی) بیینه

ئیک ژ وان دو عایین پیغه مبهری - سلاف لی بن - گلهک جارن بو خو ژ خودایی خو دکر، وهکی عبداللهی کورپی عه مری ژئی ریوایهت دکهت، نهو بوو وی دگوت: ﴿اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ﴾ یا ره بیی وهر گپری دلان، تو بهری دلین مه بدهیه طاعه تی خو. نهفه ژ هندی چونکی وی دگوت: ﴿إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ، كَقَلْبٍ وَاحِدٍ، يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ﴾ هندی دلین مرو قانه ههمی د ناقبه را دو تبلین خودی دانه، وهکی دلهکی، نهو وهسا وان وهر دگپرت وهکی وی دقیت. ههر وهکی ئیمامی موسلم فه دگو هیتزت.

ژ بهر قی چهندی مرو قی خودان باوهر ههردهم دترست کو خودی دلی وی بهر ب گونه ه و خرابییی فه وهر گپرت، قیجا دووماهییا وی ل سهر خرابییی راوهست و بچته هیلاکی، ژ بهر قی چهندی ئیک ژ دو عایین گرنک کو دقیت چو جارن ژ بیرا مرو قی نهچت نهوه مرو ق دو عایا (دووماهییا باش) بو خو ژ خودی بکهت، و کو ده می نهو دکهفته بهر مرنی خودی تهو فیکا وی بدهت و وی ل سهر حه قییی موکم بکهت..

یا ره بیی تو مه ژ وان بهخته وهران بهژ میری یین کول بهر مرنی تو ب گازییا: ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾﴾ (الفجر: ۲۷-۲۸) وی فه خوینی، نهفسا وی بستینی و تو یی ژئی رازی و نهو ژ ته رازی، و ده می تو مه بو دیوانا خو فه دخوازی تو ب فهرمانا ﴿فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾﴾ (الفجر: ۲۹-۳۰) کهر ده می د گهل مه بکه.

(۱۷)

دلنزمی و تهواضوعا وان

دلنزمی و ههم نهفسبچووی

بو وان بیوو ری ژ بو سلووکی

لهو کهس نهددی د بن خو دا وان

و ناف ب تهکهبیوری نه دا وان

دلنزمی و کو مروقی نهفسهکا بچوبک ههبت، یهعنی: مروث کهسهکی
(موتهواضع) بت و خو ل سهر سهری خه لکی مهزن نهکته، ئەفه تشتهکه خودی
فهرمان پی ل پیغهمبهری خو کریه، دهمی دبیترتی: ﴿وَخَفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الشعراء: ۲۱۵) یهعنی: تو چهنگی خو بو وان خودان
باوهران بشکینه یین دویکهفتنا ته کری. و شکاندنا چهنگی بو وان مهعنا وی
ئهوه تو خو ل سهر سهری وان مهزن نهکه.. قیجا ئەگەر ئەفه حالی پیغهمبهری
بت -سلاف لی بن- پا هوین چ دبیترن بو یین وهکی مه؟

دقیق مروث کهسی د بن خو دا نهبینت، ئەگەر ته ئیکی ژ خو مهزنتر
دیت، بیژه: عهمری وی ژ یی من پتره نوکه وی ژ من پتر باشی کرینه.. و ئەگەر
ته ئیکی ژ خو بچوبکتر دیت بیژه: عهمری من ژ یی وی پتر نوکه من گونهه
ژ وی پتر کرینه! ب قی رهنگی ئەو ههمی دی د چاقین ته مه زن بن، و تو خو
د سهر کهسی ژ وان را نابینی. بو ته کیماسی نینه دهمی بچوبکهکی ژ وان بدهیه
بهرا خو، و ژ بیر نهکه ههچییی بو خودی خو نزم بکته خودی دی وی بلند کهت.

(۱۸)

وان ب ترس و برسې
خو پروهړده دکر

عادهت بوو ههمیشه بایې نهفسی
پروهړده دکر لهوا ب ترسی
وا برس ژ تیږیی پتر بوو
بینهفسی لهوا د دل ده مربوو
ئلقصه ئهوی ب قی بکهت کار
تالی ل وی دی سقک بتن بار
زاهد ژ دنی ئهگر بچی تو
مالک ل بههشتی دی بیی تو

ترس و برس.. دو تشتن ل سهر نهفسی گلهک دگرانن، دو تشتن ژ ههمی
تشتان پتر پیشیپن مه نهفسین خو پی پروهړده دکر، ئیک ژ وان تبلا خو
نیزیکی ئاگری شهملکی دکر هتا نیزیکبوو بسوژت، پاشی دگوته خو: تو نهشیی
صهبری ل سهر ئاگری شهمالکی بکهی قیچا چاوا دی شی صهبری ل سهر ئاگری
جههنه می کهی؟!

و سهرهاتییا وان د گهل برسی و روژیگرتنی ژی یا عنتیکه بوو، ئهو هند
دتیر نهبوون هندی دبرسی بوون، چونکی وان دزانی گاڅا زک ژ خواری تژی بوو،

و دل ژ ترسی خالی بوو، هەر خرابییەکا هەبت خودان خو ژئی ناده ته پاش. ئەو
گەلەک ژ هندی دترسیان ل ئاخەرتی باری وان یی گران بت، لەو هیشتا ل قیری
وان کاری بۆ سثکییا باری دکر، ترسا وان ئەو بوو کو ئەگەر وان بارا خو
ژ خوشیان ل قی دنیا یی بر، ل ئاخەرتی وان چو بار د خوشیا بەحهشتی دا
نەبت، لەو صەبرەکا زیده وان ل سەر نەخوشیا قیری دکر، دا ل ویری ئەو
خوشییهکا زیده بینن.

قیجا هەر کەسەکی بقیث ل ئاخەرتی بەحهشت بگەهتی، بلا ئەو باری خو
ژ دنیا یی گران نەکەت، چونکی ئەوین ل قیری دبارگران ل ویری سثک ددەنه ری!

(۱۹)

رَابوونا وان ب شهف بو عیبادەتی

شهف تا ب سهحه ر ل پیشبهری یار
طاعت دکر و دمانه هشیار
دائم د روکووع و سهجدهتی بوون
قائم د مهقامی خدمهتی بوون
حهتا کونهبی ژ خیری ئەبتهر
روهبانی شهفی به ئەی برادەر
بو موئمنی هەر بلندییه ئەو
هشیار به.. مهحاله خه د گهل کهو!

رَابوونا ب شهفی بو کرنا عیبادەتی ل وی دهمی خه لکی ههمیی خۆ
ب دهست خهوی قه بهردای، مهزنتین کاره گونههین پوژی پی دئینه ژیرن، و
باشترین دهرومانه بو دویرکرنا ئیش و دهردان ژ لهشی، و گشکرنا رویی مروقی
د ناف خه لکی دا.. ئیمام ئەحمەد ژ ابن مهسعوودی قه دگوهیزت، دبیزت:
پیغه مبهه -سلاف لی بن- دبیزت: ﴿خودایی مه ژ زهلامان عه جیگرتهی دبت،
زهلامه ک ژ ناف نقینین خۆ دهر دکهفت، و خوشتقیین خۆ دهیلت و قهستا نقیژا
خۆ دکهت، خودی دبیزت: بهری خۆ بدنه عهبدی من، ژ ناف نقینین خۆ دهرکهت،
و خوشتقیین خۆ هیلان، ژ بهر وی خیرا ل نک من هه، و ژ ترسین عهزابه من.

و زهلامه کي جيهادا د پکا خودي دا دکهت، هه قالين وي هه می ژ چه پهری دره قن و نهو دزانت چ د ره قی دا هه یه، لهو نهو دزقرت هه تا خوينا وي درزرت، خودي دبیرت: بهري خو بدنه عهدي من، ژ بهر وي خیرا ل نک من هه ی و ژ ترسين عهزبا من دا نهو زقري و خوينا خو پړاند.

و د ريوایه ته کا دی یا (مهوقوف) دا ل نک ئیما می طه بهرانی هاتییه کو خودي د رویی قان هه ردویان دا دکه ته که نی، و دبیرته ملیاکه تین خو: نهو چیه وه ل عهدي من کری قی تشتی بکهت؟ نهو دبیرتن: نهو هیقییا رحما ته دکهت و ژ عهزبا ته دترست، خودي دبیرتی: تشتی وی هیقی کری من دایي، و تشتی نهو ژي ترسیای من نهو ژي نهمین کر.

مه عنا: ئیک ژ وان که سان یین خودي شانازیی پی دبهت، و هیقییین وی ب جه- دئنت نهو یی ل شه قی بو کرنا عیباده تی رادبت، لهو هندهک خودیناسان دگوت: ((بلندییا خودان باوهری رابوونا ب شه قییه، و بی منه تییا ژ خه لکی سهر فه رازییا وییه))، و هنده کین دی دگوت: ((د دنیا یی دا دهمهک وه کی ده می خه لکی به حه شتی یی خوش نینه، نهو دهم تی نه بت یی نهو ب شه قی تیدا رادبن، و شرینییا موناجاتی د دلین خو دا دبین)).

و ژ سالو خه تی بهر چا قی پیشییین مه نهو بوو وان پتريیا ده می شه قی ب کرنا عیباده تی دبورانده، وه کی خودایي مه زن دبیرت: ﴿نَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنْ الْمَصَاحِفِ يُدْعَوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ (السجدة: ۱۶) یه عنی: ته نشتین وان ژ نقینان دویر دکه قن، ژ بهر کو ب شه قی نهو بو کرنا نقیر و دوعایان ده شیارن، ژ ترسين عهزابی و بو طه مه عییا خیری نهو دوعایان ژ خودایي خو دکهن، و ژ وی رزقی خودي دایه وان نهو خیران دکهن.

پترييا ده‌مى شه‌قى دى بينى ئەو ب روکووع و سوجوود و دوعا و گرييا
 ژ ترسين خودى دا دبورين، ل وى ده‌مى تارييا شه‌قى وان ژ چاقتين هەر ئىكى
 قەدشپرت، و ئىخلاص تيدا پتر به‌ره‌ز دبت، و ئەگەر ئەف کاره ل به‌ر هنده‌کان
 يى ب زەحمەت بت، ئەو ل به‌ر وان يى ب زەحمەت نەبوو، چونكى سپيده‌يا
 وەرگرتنا خيړى تارييا رابوونا ب تەكليفي ل به‌ر وان سقک دکر، وه‌كى ژ زانايى
 ناقدار (ئبن جهوزى) دئيتە قەگواستن!

ئەگەر بېژنه تە: د قان پينج سەعتين بين دا، وه‌خته‌كى سولطان دى ئيت،
 و چى گاڤا وى تول فيړى ديتى، هەر تشته‌كى تە بقت ئەو دى دتە تە.. تو
 بېژى: خوگرتنا تە ل وى جهى ل قان هەر پينج سەعتان دى ل به‌ر تە يا گران
 بت؟ يان تو دى بېژى: خوگرتنا پينج سەعتان ل هيقييا سولطانى، چو نينه
 به‌رانبه‌ر وى به‌خته‌وه‌رييا پشتى هنگى دى گەهتە من؟

گوھى خو بدە قى حەديسى يا بوخارى ژ ئەبوو هورەيرەى قەدگوھيژت،
 دبېژت: پيغەمبەرى -سلاف لى بن- گوٲ: ﴿يُنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ
 الدُّنْيَا حِينَ يَنْقُي ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، مَنْ
 يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ﴾ هەر شەف دەمى سيئىكا دويماهيى ژ شه‌قى دمىنت خودايى
 مە دئيتە عەسمانى دنيايى، دبېژت: كى دى دوعايەكى ژ من كەت دا ئەز
 د به‌رسقا وى بيم، كى دى داخوازەكى ژ من كەت دا ئەز داخوازا وى بدەمى، كى
 دى داخوازا ژبېرنا گونەهان ژ من كەت دا ئەز گونەهيى وى بو ژى بېم؟

و پشتى قى طەمەعكرنى، ئەو كەسى خەوى چيتر و خوشتر ببىنت،
 چ ناڤ يى هەژى ويه‌ مروڤ ل سەر بدانت؟ قيجا دا كو تو ژ خيړى بيار نەبى،
 و ژى نەئيه‌ قەبرين، ژ زەلام و فيرسين شه‌قى بە، و هشيار بە! د كەفن دا يا
 هاتيه‌ گوٲن: كەو و خەو پيڤكە ناگەهنە كەسى!!

(۲۰)

وان زانين ژ ههر ئيکله زانا
ولهردگرت

ههر ئيکله ل نک ههبايه علمهک
زانيبا د مهسئلهک ده فههمهک
بو خو وهکي سهبيدهک دزاني
پرووگاههکه ههردهمي دداني
گاڅا کو دچوونه پيشي سهيدا
ملکهچ، ب نهدهب دبوون، و شهيدا
سهيدايه ل سهر رييا ته نيشان
گهر نهو نهبوويا دمايه هيران
فهتر تر تو حهقي نهوي بزانه
چيتر ژ ههمي کهسا بدانه
رييا کو ژ بو ته نهو بدانه
گهر طالبی علمی حهق بزانه

ئارمانجا وان يا مهزن نهو بوو نهو علمی ب دهست خو بيخن، لهو ههر
کهسهکي وان علمهکي دورست ل نک ديتبا، يان زانيبا کو نهو د مهسهلهکا علمی
دا يي شارهزايه، وان قهستا وي دکر و نهو بو خو دکره پرووگهه و دچوونه نک

علم بۆ خو ژى وەردگرت، و ھەر سەيدايەكى تشتەكى كىم ژى نىشا وان دابا، وان ئەو وەكى سەيیدەكى بۆ خو ددیت، و قەدرەكى زیدە ددایى، و ھەتا دمرن ژى دوعایا خیرى بۆ وان دكر و خو منتەدار بۆ وان دزانى.. و دەمى ئەو ل دیوانا سەيدايى خو ئامادە دبوون، خو پشتى ئەو د علمى دا پيش دكەفتن ژى، و ژ سەيدايىن خو ناقدارتر ژى لى دھاتن، وان ئەدەبى زیدە د گەل ب كار دئینا، و خو كىمتر ژ سەيدايى خو ددیتن، ملکہچى و تەواضوع د گەل وان ب كار دئینا، و ب قیان و ھەژىكرن سەرەدەرى د گەل دكر، ئەگەر خو ھندەك جوداھییىن ھزرى یان مەزھەبى د ناڤەرا وان دا ھەبان ژى، چونكى نە ژ ئەخلاقی موسلمانىیە ئەو مفاىى ژ ئىكى وەردگرت، و بى ئەدەبىیى د ھەر ھەقا وى دا ب كار بىنت، ب ھىجەتا ھندەك جوداھییىن ھزرى.

و ھەقى سەيدای ل سەر مەرۆقى گەلەكە، چونكى ئەو پىكى نىشا مەرۆقى ددەت، و ئەگەر ئەو نەبا سەرىن پىكى دا ل بەر مەرۆقى بەرزە بن، لەو دقیت ئەو ژ ھەر كەسەكى دى چىتر بت ل بەر مەرۆقى، و مەرۆف ھەقى وى ژ یى ھەر ئىكى دى پتر بزانت، و ئەو كەسى ب دورستى داخوازكەرى زانىنى بت، دقیت ل سەر وى پىكى بچت یا سەيدايى وى بۆ ددانت، دا زووترىن دەم بگەھتە ئارمانجى.

(۲۱)

وان کارل ئاخړه تل پېش
کارل دنيای دئځست

پشتا خو نه دابوو عاقلی قهت
ئاجل نه ددا ب عاجلی قهت
دنیا کو نه وارگه ه و نه ماله
بو عاقیبه تی دبوونه پاله
هشیار به بده تو زیده قه دری
بو تشتی د گهل ته ئیته قه بری
کاری ژ بو فانیی فنه نایه
کا سه حکي برا ژ وی چ مایه؟!

دنیا نه جهی مانییه، بهلکی نه وه کی هاشینگه هه کییه، مروث بو دهمه کی
کورت لی دمینت پاشی ژئ باردکهت، لهو هر که سه کی عقل هه بت، و کاری
ب عقلی خو بکهت، و پشت نه ده تی، دقیت دلی خو ب قی دنیای خوش
نه کهت، و ئاخړه تی ئاجل (یا ل پاشیی دئیت) نه ده ته ب دنیا یا عاجل (یا
ل پیشیی دئیت)، چونکی عقل حوکی ب هندی دکهت کو شهرت نهو تشته
یی ل دویماهییی دمینت، و دپژن: نهوی ل دویماهییی دکهته کهنی، نهو پتر
دکهته کهنی.

ب راستی دنیا نه وارگههی مرؤقییه، و نه ئهو ماله یا مرؤف لی دمینت،
بهری خو بدی چندان بهری ته دلی خو بریویی، و هیقییین خو پیقه گریدابوون،
پاشی چ ب سهری وان هات و ئهو کیقه چوون؟

ئهگهر ته ئهقه زانی، دقیت تو ژی وهکی پیشییین مه بو ئاخرهتی بییه
پاله، قی دنیا یی وهکی مه زرهعه ته کی بو ئاخرهتی بیینی، تو قی لی بچینی، دا
سویاهی ب دلخوشی به رهه مه کی باش هه لینی، و هشیار به! د قی دنیا یی دا تو
قه در و قیمه تی بده وی کاری یی تو د گهل خو د بهیه قه بری، چونکی بهس ئهو
دی فایدی ته کهت، و هشیاری وی کاری به یی کو بو دنیا یا فانی دئیته کرن،
چونکی کاری بو فانیی بت دی یی فانی بت، سهح که کاری وان یین کول و مل
بو دنیا یی بووینه پاله کانن چ ژن مایه؟

ل ناف چالا مه حین ههستی
ل دور کرما صفا بهستی
کهستی تشتهک نه ما د دهستی
خودانیین بهژن و بالایی
خودانیین گهردهن و خالا
جه مال و ملکته و مالا
همی ژن دهرکهتن قالا
خوزیکا ئه هلی مه رضایی

(۲۲)

دلّٰی خو نہدبره وائی تشتّٰی
د دهستی خه لکّٰی دا

وا ژ غهیری خودی ئه مهل نه دیوو
هیڅی ژ هه می کهسا بریوو
زاهد د بضاعتی ئه میرا
راغب کو بژین وه کی فه قیرا
نهدمایه ل حه فحه فی به ری وا
خالی ژ وی شه هوه تی سه ری وا
نه ل عه رده رزق، ل ئاسمانه
نازل دکه ره بی عالی شانه
بارا ته ژ رزقی گهر بدیرت
ما کهس هه یه وی ل ته قه شیرت؟!
مه رزووقی نه که ی بیینی رازق
مه خلووقی نه گیره شوبه ی خالق

و کو مه زانی دنیا واری فه نائییه، دقیت بزاین ئه و مالی د دهستی
خه لکی دنیا یی ژی دا ماله کی فانییه، و خیرا ل نک خودی هه ی ماله کی
باقییه، و ئه گهر نه ژ بهر هندی با کو گه لکه جارن مروث دشیّت به حه شتی

ب مالی بکرت، دهمنی دهستی هاریکارییی بو مروّځین پیتځی درېژ دکهت، پېشییین مه ئیکجار دلّی خو نه دبره مالی.. وان مال هند دځیا هندی نهو بیا هاریکار ل سهر کاری ئاخړه تی، نه گهر نه فهرقا دیناری و حسحاس و خیشه بهرکان نه بوو ل نک وان، و ژ بهر کو وان هیځی ژ ههر کهسه کی -ژ بلی خودی- برېبوو بهرئ وان ل دهستی کهسئ نه بوو، لهو وهکی پاشایان دژیان، و د کهڅن دا دبېژن: شیطان نه شیتته موخلصی، و سولطان نه شیتته موفلسی! وان پشت ددا په رتالی میر و حاکمان، موفلس و فقیر دژیان، دا بژین سولطان! نه ف حه فحه فال سهر دنیایی هوین ل نک مه دبینن، و غاردانا ب دویف دینار و دهره می څه، ل نک وان نه بوو، سهر و دلین وان ژ ځی شه هوه تی، شه هوه تا کومکرنا دنیایی، دځالا بوون، لهو نهو ژ خه ما دنیایی دځالا بوون، و خه ما وان خه مه کا ب تنی بوو: خه ما ئاخړه تی.

تشته کی گه له کی فهره مروّځی باوهریه کا باوهری هه بت کو رزق ل عسمانی دئیته لیکه کرن، نه ل عهردی، و تو دهمنی ل دویف رزقی خو دگه ریپی تو نه رازقی به لکی تو مه رزووقی، ځیجا بلا خه ما ته یا سفک بت، ل پوژا ئو خودی دهمنی صه حاییه ک شه هیدبووی هنده کان گوته ژنکا وی: تو مایه بی خودان ئیدی تو دی چ که ی؟ و چاوا خو ب خودان که ی؟ وی گوټ: من نهو نه نیاسی بوو رازق، نهوی رزقی مه کوم دکر، نه کو رزق ددا مه، نهوی رزق ددا مه بی ژبندییه و نه مرییه!

رزق یی ل عسمانی، و کهسه ک نه شیت وی بو ته بینته خواری نه گهر خودی نه بت، و نه گهر خودی باره ک ژ رزقی بو ته نفیسی، و ئینا خواری و دا ته، کهسه ک نینه بشیت وی رزقی ژ ته بستینت، یان ل ته څه شیرت، و ژ بلی خودی

هەر کەسەکی هەبت، کی بت کی نه بت، دقیت تو وی بنیاسی مه‌رزووق نه رازق،
و هشیار بی وه نهبت تو ئیک ژ سالوخته‌تین خالقی (کو دانا رزقییه) بدهیه
مه‌خلووقه‌کی، خودی دی‌ژت: ﴿أَهْرِيقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلَخِيًا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ
خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾ (الزخرف: ۳۲) یه‌عنی: ئه‌ری ما خو‌نه ئه‌ون ره‌حما
خودایی ته لی‌کفه دکه‌ن، دا ئه‌و وی بدانه وی جهی یی وان بقیت؟ نه‌خیر..
ئه‌مین یین کو د دنیا‌یی دا رزق د نا‌قه‌را وان دا لی‌کفه‌کری، و مه‌هنده‌ک ژ وان
ل سه‌ر هنده‌کان بلند کرینه: ئه‌فه یی ده‌وله‌مه‌نده و وی هه‌ یی فه‌قی‌ره، ئه‌فه یی
ب هی‌زه و وی هه‌ یی لا‌وا‌زه؛ دا هنده‌ک ژ وان بینه ئه‌گه‌را ژیا‌را هنده‌کان. و
دلو‌قانی‌یا خودایی ته -ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر- ده‌می ئه‌و وان ده‌ته به‌حه‌شتی، ژ وی
چی‌تره یا ئه‌و د دنیا‌یا فانی دا کو‌م دکه‌ن.

(۲۳)

ترسا وان ل سهر رزقی عه یالی نه بوو

چونکی هه بوو وا یه قین و باوهر

کو رزقی ددهت خودایی ته کبه

ترسا وان نه بوو ل سهر عه یالی

بیبار کو بن ژ مال و حالی

چونکی وان باوهری هه بوو کو رزق د دهستی خودی دایه، و هه چیی خودی رزقی وی بدهت کهس نینه بشیت وی رزقی بیتر، ترسا وان ل سهر هندی نه بوو پستی وان عه یالی وان بیبار ژ رزقی بمین، لهو هزرکنا د پاشه پوژا عه یالی دا وکومکرنا مالی بو وان، بهری وان نه ددا قه لسی و به خیلی، و بهری وان هند لی نه بوو پستی خو مالی دنیا یی بو عه یالی خو بهیلن، هندی بهری وان لی بوو کو چاکیا خو بو وان بکه نه سهر مال، خودایی مه زن د سهر هاتیا خضری دا د گهل دیواری هه ردو ئیتیمان دبیرت: ﴿وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا﴾ (الکف: ۸۲) و ژ قی نایه تی - وه کی زانا دبیرن - دئیه وه رگرتن کو چاکیا دهیابان پستی مرنی ژی مفایی دگه هینته عه یالی کو ژیا نا وان خوشتر لی بیت، و مالی وان بو بیته پاراستن.

نه بوو حازم دبیرت: مالی خو د ریکین خیری دا خه رج بکه ن، و بلا ترسا

هه وه ل سهر عه یالی نه بت کو پستی هه وه فه قیر بت، چونکی ته گهر نهو خودان

باوهر بن خودئی بیّ حسیب دئی رزقی دهته وان، و ئەگەر ئەو فاسق بن هوین
ب مالیّ خو هاریکارییا وان ل سەر فاسقییی نهکهن.

و مه دائنی دیبژت: هیلانا ئەدهب و تۆرهیان بو عه یالی وهک میرات، چیتره
ژ هیلانا مالی، چونکی ئەدهب مال و مه نصب و قیانا خه لکی ب دهست وان قه
دئینت، و خیرا دنیا یی و ئاخره تی بو وان کۆم دکهت، به لی مال زوی دچت قیجا
نه دنیا و نه ئاخرهت بو وان دمینت.

و چهند مروّف ته دیتینه بابی وان ماله کی مه زن ل پشت خو بو وان
هیلابوو، و ده مه کی کیم د سهر وان را نه بۆری، چونکی ئەو ب کیر نه دهاتن، وان
ئەو هه می پویچکر و چو ژئ نه هیلا.. و چهند مروّف ته دیتینه بابی وان چو
بو نه هیلابوو، به لی چونکی ئەو ب کیر هاتی بوون خودی رزقه کی به رفره ه دایی.

ئەقه هندی دگه هینت کو ژ بلی ئەگه رین ماددی یین بهرچا، هندهک
رێکین دی یین دهوله مه ندیی هه نه، ژ بهر غه فله تی گه لهک جاران ئەم وان ژ بیرا
خو دبهین.

(۲۴)

ځهړدهم ترسا وان ژ مرنې و قهبرې بوو

سه خلت بوو ههمې دهمان و گاځا
چاځې تهړ و دل ب ترسې ئاځا
ترسا مرنې جه گهر دكېلا
مالا ب تنې چ حال نه هېلا
بیر وا كو دهاته ځه ل جه حیمې
تامه ك نه ددیت ئه وا ژ نه عیمې
دا بینې دبوونه وهك بها زهر
بیچاره و ههم ضعیف و لاغهر

به رده وام وان بیرا خو ل مرنې دئیناځه، و ترسا وان ژ وی تشتې پشتې
مرنې دئیت حاله ك بو وان نه دهیلا، ههمې گاځان چاځین وان ژ روڼدكان دتهړ
بوون، و دلین وان ب ترس و خه شیته دئاځابوون، ئه و خوشیا ئه و تیدا دژیان
ئه گهر چند خوشیه كا مه زن ژى با، دهمې وان بیرا خو مرنې و قهبرې دئیناځه
تامه ك د وی خوشیې نه دما. د وده صفا ئیمامې مه زن حه سه نې به صری دا دئیته
گوتن: خه ما وی یا وده سا بوو ههمې گاځان دا بیژى هاها دى وی بهن سه رى وی
برن! و دهمې ئه و د گهل جه نازه یه كى دچوو سه ر قهبران، نیزیك بوو دلې وی
بیته گرتن و بكه ځت، و دگوټ: ئه ز ب خودې كه مه، ئه و كارې دویماهیا وی ئه ځه
بت دځیت ههر ژ سه رى مروځ دلې خو نه به تی، و ژ دویماهیا وی بترست.

(۲۵)

سهره‌دانا قهبران دکر

دا کونه‌چتن ژ بیرئ ئاخرهت

وا مه‌قبره هر دکر زیارهت

واری ب حه‌قیقی وا ددی ئهو

قهت کهیف نه‌دبر ب قئ دئی لهو

پیغه‌مبهر -سلاف لی بن- د گوته‌کا خو دا دبیرت: ﴿زُورُوا الْقُبُورَ؛ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمُ الْآخِرَةَ﴾ وهکی ئبن ماجه ژئ قه‌گوته‌زت، یه‌عنی: سهره‌دانا قهبران بکه‌ن، ئهو دئ ئاخره‌تئ ل بیرا هه‌وه ئینته‌قه، و پیشییئ قئ ئوممه‌تئ عه‌ده‌تئ وان بوو ده‌م بو ده‌می سهره‌دانا قهبران ددا، و بیرا خو‌پئ ل ئاخره‌تئ دئناقه. ئیک ژ وان دچوو ویرئ و بیرا خو‌ل حالئ وان ل بن کیلییا دئناقه، و د گهل خو‌ دگوت: نوکه.. هیقییا مه‌زن یا هر ئیک ژ قان ئهو ده‌لیقه‌یه‌کا کورت ل قئ دنیایئ بزقرت دا دو رکاعه‌تان بو خودئ بکه‌ت، یان جاره‌کی بیژت: (لا إله إلا الله)، دا باری وی یئ خیران گرانتر لی بیت، و ئهم یئ ل قئ دنیایئ و ئه‌ف ده‌لیقه هیشتا یا د ده‌ستئ مه‌ دا و ئهم دغاقلین!

مالا ته یا دورست ئهو یا تو بو خو‌ل ویرئ ئاقا دکه‌ی، نه ئا‌فاکرنا سهر قه‌ سهر قه‌ ب حه‌لان و مه‌رمه‌ری، به‌لکی ئا‌فاکرنا ژ نا‌قدا ب کاری چاک، دبیرن: ده‌می عومه‌ری کورئ عه‌بدلعه‌زیزی دچوو سهره‌دانا قهبران، ل هنداف قه‌برین

مالباتا ئەمەوييان رادوەستيا و دگۆت: ھەر وەکی رۆژەکا ب تنی ھەوہ
پشکداريا خەلکی دنيايی د خوشيی دا نەکری، و دگۆت: ئەف قەبرە ب سەر قە
چەند دوشکۆکن، بەلێ ژ ناقدان ئەو عەجیبینە!

(۲۶)

هېڅيا وان ب دنياي يا دريژ نه‌بوو

له‌ورا ب دنۍ نه‌بوو چو هېڅۍ
هه‌رده‌م ژ ئه‌وۍ دبوونه کيڅۍ
کو سپېده دبوو ل ئيکۍ هه‌رجار
هېڅۍ نه‌بوو لۍ بيته ئيثار
خو ددی ل دنۍ غه‌ريب و عابر
گه‌ه شاکر و گه‌ه دبوونه صابر
دنيايۍ نه‌دانه مال و مه‌نزل
تو به‌ره‌مۍ وۍ نه‌زانه حاصل
هشيار به نه‌دی ژ خو دل و جان
باغه.. به‌لۍ نينه وۍ چو پاوان
هه‌ر که‌س ژۍ دخوت دکه‌ت چه‌رينۍ
پۍ که‌يفۍ دکه‌ت د گهل که‌نينۍ!

بوخاری ژ عه‌بدللاهۍ کورۍ عومه‌ری څه‌دگوه‌يزت، دبیژت: پیغه‌مبه‌ری -
سلاف لۍ بن- ملی من گرت، وگوټ: ﴿کُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ﴾
د دنيايۍ یۍ وه‌سابه هه‌ر وه‌کی تو مروځه‌کۍ غه‌ريب، یان ریڅنگ، و عه‌بدللاهۍ
دگوټ: ((إِذَا أُمْسِيَتْ فَلَا تَنْتَظِرُ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرُ الْمَسَاءَ)) یه‌عنی: نه‌گه‌ر ل ته

بوو ئىقار ل هيقييا سپيدى نهبه، و ئەگەر ل ته بوو سپيده ل هيقييا ئىقارى
نهبه.

مه‌عنا: بلا ته هيقييه‌كا دريژ ب قى دنيايى نهبته.

ژ بهر قى چهندي پيشييين مه، يين وهكى عه‌بدللاهى كورپى عومهرى
-خودى ژى رازى بت- چو هيقيى ب قى دنيايى نهبوو، و ههمى گاغان ئەو ژى
درقين دا بيزى ئەو ژى دكيقيه، گاغا دگه‌هشتنه ئىقارى ل هيقييا هندي نهبوون
لى بيه ئىقار، و گاغا لى بيا ئىقار ل هيقييا سپيدى نهدمان، و ده‌مى مابان
ژى وان خو وهكى مروقى غه‌ريب و رينگ دهرمارت، ئەگەر خوشييه‌ك ژى
گه‌هشتبايى همد و شوكر خودى دكر، و ئەگەر نه‌خوشييه‌ك گه‌هشتبايى صه‌بر
دكيشا، چونكى ئەو ل وى باوهرى بوون كو ئەف دنيايه نه مالا ههرمانيه، و
ئەو به‌ره‌مى ژ وى دگه‌هته مروقى نه حاصله‌كى ب دورستيه، چونكى ئەو فه‌نا
دبت، و باغه‌ك ئەگەر چهندي خوش بت بو كه‌سى نابته مال ئەگەر يى بى پاوان
بت، و ههمى كه‌س لى بچه‌رن!

(۲۷)

ئەو.. و دنیا و ئاخىرەت

دنيا كودى فانى بت ھەر و ھەر

نەدكر ژ بو ئاخىرەتى بەرابەر

خۆش مەزرەعەيە، بەلى نە واره

كەيفا ب وئ ئەز دېم خەسارە!

تەرازييا وان بو كيشانى ئەقە بوو: تىشتى ھەر و ھەر بىمىنت، وەكى وى
نابت يى فەناپوون ژى دگرت: ﴿مَاعِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَاعِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ﴾ (النحل: ۹۶) ئەو
تىشتى ل نك ھەو ھەي، كو دىيايە ب ھەمى خۆشپيىن وئ قە، نامىنت، و
تىشتى ل نك خودى، كو ئاخىرەتە، ھەر و ھەر دى مىنت، و ھەر كەسەكى خودى
بارەك ژ عەقلى دابتى تىشتى باقى نادەتە ب يى فانى، و دىيايى ناكەتە بەرابەر
بو ئاخىرەتى.

راستە دنيا يا خۆش و شىنە، وەكى گولزارەكا ب خەملە، بەلى بەرى خۆ
بدى كانى بەرى تە ئەو بو كى مايە؟ تو بېژى ئەو بو تە بىتە مال؟

قېجا ما خوسارەتى ژ وئ مەزنتەر ھەيە ئەو تە ژ ئاخىرەتى موژىل بکەت؟

(۲۸)

قهناعهت و رازیوونا وان

تشتی خودی بو دکره قسمهت

وانا پی ههبوو گهلهک قهناعهت

لهو چاڤ نه دمال تشتهکی دی

بهر قهت نه دمال دهست کهسی دی

ئیک ژ وان دگوت: ههچییه دهوله مهنندیی ب قهناعهتی بخوازت ئهوی
ریک زانی، و ههچییه دهوله مهنندیی ب مالی بخوازت ئهوی ریک خهلهت کر.

بوچی؟

چونکی چو دویماهی بو مالی نینه، و هندی ته مال ههبت، نه فسا ته دی
بیژته ته: زیده تر لی بکه، مهنا: چو دهمان تو ناگه هییه دویماهییه، و هندی
تو نه گه هییه دویماهییه تو دی هزر کهی تو نه گه هشتیه دهوله مهنندیی، قیجا
ههتا تو خو بگه هینییه تو دی پینج ریکان دهیه بهر خو: هیقییه کا بی دویماهی،
حرسه کا دژوار، به خیلییه کا زیده، نه مانا ته قوایی، و ژبیرکنا ئاخره تی.

(۲۹)

رەحم و دلۆقانىيا وان

وانا ھەبوو رەحمەت و دلىنى
پېر شەفقەت و رەئفەت و ئەقلىنى
بۆ خەلکى.. ھەتا کەسى گونەھکار
خىرخوازی ھەمىشە وا دکر کار
بەلکى ل جەماد و داروبارى
رەحما وا ھەمى دەمان دبارى

بەرچاقتىن سالۆخەتى پىغەمبەرى -سلاڤ لى بن- رەحم و دلۆقانى بوو،
ھەتا خودايى مەزن ئارمانجا ھنارتنا وى -سلاڤ لى بن- ھەما د رەحمى ب تنى
دا کۆمکر دەمى گۆتى: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ (الأنبياء: ۱۰۷)
ھەما مە تو يى ھنارتى دا کو بىيە رەحم بۆ عالەمى، و عالەم د زمانى عەرەبان
دا بۆ ھەر مەخلووقەكى ھەبت دئىتە گۆتن، ئەگەر خۆ يى خودان رح ژى نەبت، يان
مروڤەكى بىباوەر يان گونەھکار ژى بت.

و ل سەر قى رېكى، پىشىيىن ئوممەتى ژى رەحم و دلۆقانى بوون بۆ
خەلکى ھەمىيى، خۆ د گەل کافر و گونەھکاران ژى دخیرخواز بوون، دوعايىن
ھىدايەتى و تەوفىقى بۆ وان دکر، و ئەگەر ب ئېک ژ وان قە ھاتبا ھارىکارييا
براىەكى خۆ بکەت ھەتا کو وى ژ تەنگاڤىيەكى بىنتەدەر، ئەو ھندى وى

ب بارسقکيی دحهسیا، هەر وهکی ئەو ب خو ژ وی تەنگاڤیی هاتییهدهر. و
ئەقە حالی وان د گەل مروڤان ب تنی نهبوو، بەلکی خو د گەل هەیانان ژى ئەو
دوہسا بوون، ئەبوو دەرڤائی دەمی چوچکەک د دەستی زارۆکەکی دا ددیت، ژى
دکری و بەرددا، دگۆت: بلا بچتە نک ماکا خو، یان تیشکین خو.. یهعنی دلێ
وی دما پینقە، لەو وی ئەف چەندە دکر.

و دڤیت ئەم ژ بیر نهکەین کو پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- دوعا بو مللەتی
خو یی کافر دکر، خو ل وی دەمی وان نهخۆشی ژى دگەهاندی، دوعا بو دکرن کو
خودی بهری وان بدەتە هیڤایهتی.. و ئەقە ژ رهحما وی بوو ب وان.

(۳۰)

گریدانا وان ب مزگهفتی ځه

جامع بو دلا ژ وا بوو جامع
دا بیژنی ل وی چرانه ساطع
دلخوښی و کهیف و راحتا جان
خیرخوازی و ژین و دین و ئیمان
مزگهفتی ددا ئهوا ب مهردی
لهو جیرانی وا بو ویژنی فهدی
بو تهکبیرهیا یهکی ب لهز بوون
چاوا کو بو باشیئی ب بهز بوون

مزگهفت بوو دلین وان پیکه کوم دکرن، و ب خو ځه گریددان، لهو تو دا
بیژنی: دلین وان چریین مزگهفتی یین گهشن، و ئهو کهسی دلی وی ب مزگهفتی
ځه بیته گریدان، ئهو ئیک ژ وان هفت مروځانه یین خودی روژا قیامهتی سیبهرا
خو لی دکهت، و ئهف گریدانا وان ب مزگهفتی ځه ژ بهر هندی بوو چونکی وان
دلخوښی و کهیف و راحتا جانی خو ل مزگهفتی ددیت، و ئهو ل مزگهفتی
فیژنی خیرخوازی و دینداریی دبوون، مزگهفتی تامهکا تاییهت ددا ژینا وان، لهو
ئیک ژ وان جیرانییا مزگهفتی خوشتر ژ جیرانییا هر جههکی دی ددیت. و
نقیژین وان یین فهرز ههمی ل مزگهفتی بوو، و ئیک ژ وان کار بو هندی ذکر کو
نه هیلت چو جارن تهکبیرهیا ئیکی د گهل ئیمامی ژ وی بچت، کانی چاوا
نه دهیلا چو باشی ژی بچن.

(۳۱)

وان کهرامه تیڼ خو قه دشارتن

نه دناسی خو مازنی ته وانا
بو ئیک و دو چهنگ و پهړ ددانا
دوور بوون ژ ته که ببور و ربائی
نه دمانه ل هیقییا نه نائی
لهو یی هه بوا ژ وا کهرامه
پیړا کربا خودی عنایه
قهت هز نه دکر بیینه بهر چاف
نامینه خه فی نه گهر چ گول ئاف

خو شکاندن و ته واضوع ژ سالوخته تیڼ وان یین بهرچاف بوون، خو مه زنییی
ریکا خو بو دلین وان نه ددیت، لهو وان چهنگ و پهړ بو ئیک و دو
ددانان، و هندی هند وان خو ژ ریمه تی و ته که ببور ددا پاش، وان باشییین خو
قه دشارتن، و چو جارن بهری وان لی نه بوو ئیک مه دحین وان بکهت، و هر
ل سهر قی بناخه یی ده می خودی قه نجی ل ئیک ژ وان کربا و کرامه ته ک
دابایی هندی ژئ هاتبا وان نهو قه دشارت، و هز نه دکر کهس پی بزانت، دا نه ف
چه نده غورووری ل نک وان پهیدا نه کهت، هر چه نده نهو کهسی گولا قه ک
د دهستان دا هبت هندی بی تی نه شیت بیهنا وی قه شیرت ژی چونکی نهو دفرت!

(۳۲)

ئەو ب عەفوا خودى نەدھاتنە خاپاندن

عەفو و كەرەمى نەكرنە مەغرور

ھەر چەندە ب وئ دېوونە مەسرور

ترسا وا ھەبوو مەكر بتن ئەو

وا بەر ل لەطافەتى دما لەو

ھەر چەندە وان كەيفەكا زىدە ب لىبۆرنا خودى دەھات، و ھىقييەكا مەزن
وان ب رەحم و دلۆقانىيا خودى ھەبوو، كو ئەو ب كەرەما خو وان بىەتە
بەھەشتى، بەلى د گەل ھندى ژى ئەو ب عەفوا خودى نەدھاتنە خاپاندن، يەنى:
وان ژ بەر پالدا نا ل سەر لىبۆرىن و رەحما خودى يا مەزن دەست ژ كرنا چاكيان
نەدكىشا، ۋەكى گەلەك كەسان نوکە تو دىنى چو باشيان ناكەن، و خو
ژ خرابيان نادەنە پاش، و دىيژن: خودى گەلەكى ب رەحمە!

راستە مروفت ب رەحما خودى، نە ب كارى خو، دچتە بەھەشتى، و
بەھەشت ب كار و طاعەتى نائىتە كرپنى، چونكى ھندى تو بكەى تو نەشتى
ھەقى بەھەشتى ب دەست خو بىخى، بەلى د گەل ھندى ژى خودى كار يى كرىيە
رېك بو چوونا بەھەشتى، و كەسى قەست رېكى نەكەت چاوا دى گەھتە
ئارمانجى؟

و ئەگەر ئېك ژ وان جارەكی بەر ب گونەهی قە چووبا، ودیتبا خودی
بەندکی یی ل دویف وی بەرددت، و یی وی ستاره دکەت، ئەو ب وی چەندی
مەغروور نەدبوو، و پتر ب ناڤ گونەهی قە نەدچوو، چونکی ئەو دترسیا ئەقە
ئستدراج بت بو وی، و پەنگەکی مەکری بت! لەو هەردەم بەری وان ل رەحم
ولوطفا خودی دما.

طہرا وان ل سہر محنتا دنیا

ئەف دىنپايە يا ئەم تىدا دژىن جەيى نەخۆشى و بەلا و موصىبەتتە، و نەبوويه جارەكى ئەو بىتە جەيى تەنھاي و رحەتییى، و پىشپىيىن مە -خودى ژى رازى بىت- ژيانا خۆ د قى دىنپايى دا ب صەبرى دبرە سەرى، چونكى ژ بلى صەبرى تىشتەكە دى نىنە بۆ مروقى بىتە ھارىكار ل سەر دەرپازكرنا نەخۆشپىيىن دىنپايى، و ئەو خىرا بۆ مروقى ب صەبرى قە دئىت گەلەك يا مەزنە، د ئايەتەكا ب تنى دا خودايى مەزن سى خىرىن وى يىن مەزن بۆ مە قەدگىرت، دەمى دىيىرت: ﴿أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْتَدُونَ﴾ (البقرة: ۱۵۷) يەنى: صلوات و رحمتە ژ خودى و ھىدايەت بۆ قان صەبرىكشان ھەيە، و ئەف ھەر سى خەلاتە بۆ كەسى ژ بلى وان د ئىك ئايەت دا نەھاتىنە كۆمكرن.

(۳۴)

طهرا ل سهر مرنا خوشتقیان

گهر خوشه‌فی چوو وه‌غهرکر و مر
یان لی‌زم و هه‌قیری ته بار کر
باری خو سقک بکه ب صه‌بری
بیرا خو تو بینه‌فه ل جه‌بری
رازی به ژ دل ب ئه‌مری باری
ژینا خو نه‌که ب قه‌هری تاری
گهر تول دنی بکی‌شی صه‌بره
جه‌ننه‌ت تو بزانه بو ته ئه‌جره

ئیک ژ مه‌زترین موصیبه‌تین دنیا‌یی مرنه، ئیکه‌مین جار مرنا مرو‌قی
ب خو، پاشی مرنا خوشتقیی مرو‌قی، چونکی ئه‌و شکه‌ستنه‌که دکه‌فته دلی
ب چو ره‌نگان نائیته جه‌برکر، و ب تنی مرو‌ف ب صه‌بری دشی‌ت فی باری
گران ل سهر ملین خو سقک بکه‌ت، و کول بیرا خو بینته فه کو ئه‌فه ئه‌مری
خودییه بقی‌ت نه‌قی‌ت ههر دی ئی‌ت، و ههر جاره‌کا مرو‌ف ب ئه‌مری خودی رازی
بوو، و قه‌ناعه‌ت ب قه‌ده‌را وی ئینا ژینا وی دی خوشتر لی ئی‌ت، و دی زانت
کو چو تشت بی حکمه‌ت چی نابن.

و د ده ديسه کا دوست دا يا بوخاری څه دگوهيزت هاتييه، پيغه مبهه -سلاف
لی بن- ديترت: خودی ديترت: عهدي من يی خودان باوهر، نه گهر نه زرحا
خوشتيی وی ژ خه لکی دنيایي بستينم، و نه و څی چهندي بو خوب خير
حسيب بکته، ژ بهه شتي پيغه تر وی چو جزا نابن.

(۳۵)

ب گه له کييا طاعه ته مه غروور نه دبوون

مه غروور نه دبوون ب طاعه ته بوش
بو زیده تری ب له ز دچوون خوش
شو کړی وه دخواست کو نه مودامی
خو سپړنه خدمت و قیامی
چاڅ و دلی خه ژ بیري چووبوو
نهو تهرز و سه روبه ری ههړو بوو
حه تتا سه حه ری ب نال و گازن
به ربانگی سه ماحی نوو دخوازن

نیک ژ وان هندی عیاده ته کی زیده و مشه کربا غوروور بو وی پی چی
نه دبوو، چونکی وی نهو هه کیم ددیت، ودزانی کو نهو چند کاری بکه ت نه شیت
ب دورستی شوکرا خودایی خو بکه ت، ونمونه یی مه زنی چاقلیکرنی بو وان د قی
چهندي دا پیغه مبه ری خودی بوو -سلاف لی بن-، ئیمامی بوخاری ژی
شه دگو هیزت کو نهوی ب شهف هنده عیاده ت و نقیثر دکرن هتا پیین وی
شه قشع دبوون، و ده می عائیشایی گوتییی: بوچی تو هنده خو دوه سینی
وخودی گونه یین ته هه می ژیرینه؟ وی گوت: نه ری ما نه ز عه بده کی شوکردار
نه بم.

و هندی وان عبادت دکر هیشتا وان ههست ب تهخسیریی دکر، لهوا
 نهو پتر ب شهوق و قیان بهر ب عبادهتی قه دچوون، و شوکرداییی ژ وان
 دخواست نهو ههردهم د خزمهت و طاعهتی خودایی خو دا بن، ههتا مهسهله
 ل نک گهلهک ژ وان وه لی هاتبوو وان سالیی دریژ نقیژا سپیدی ب دهسنقیژا
 عهیشایی دکر، وهندهک ژ وان جه و نقین بو نقستنا شەقی ههر نهبوون!

ب شەقی ههمییی نهو ژ ترسا خودی دا ب نالین و گازی بوون، و گاڤا
 شەف بهر ب دویماهییی قه دچوو، ژ نوی وان ههوار دکره خودایی خو کو نهو
 ل وان ببۆرت، و سهرا تهخسیریی لی نهگرت، موغیره دبیزت: شەقهکی پشتهی
 نقیژا عهیشا نهز مام من بهری خو دا مالکی کوپی دیناری، وی پهین خو
 گرتبوون و دکره گری ودوعا دکرن ههتا سپیده بووی، و ههر قی مالکی دگۆت:
 ههر جارهکا نهز نقست بم ترسا من نهو بوویه عهزاب ب سهر من دا بیّت، و
 نهگهر نهز شیا بامه چو جارن نهز نه دنقستم.

(۳۶)

وان گونہہین گونہہکاران ستارہ دکرن

ئەسلافی مە میڕ و سڕ قەشیر بوون
بو ئەهلێ مەعاصییا ژێ خیر بوون
گونەھ کو تە دی تو وێ قەشیرە
پەردە ی لێ هەلینی قەت نەخیرە
باشتر ئەو پەردەیی بدانی
عەیبێ تە ژێ پڕ هەنە دزانی!
گونەھ یێ کرن ستارە کە بو
شەرما وی ل عالەمێ نەبە تو
دا تو ژێ ستارە بی برادەر
رۆژا ب هەژاری تیە مەحشەر

پیشییێ مە -خودێ ژێ رازی بت- سالۆخەتێن میڕان ل نک هەبوون، و
ئیک ژ وان سالۆخەتان ئەو بوو وان سڕ و نەینییێن خەلکی قەدشارتن، ئەگەر خو
ئەو نەینیی گونەهین گونەهکاران ژێ بان، لەو ئەو خیر و بەرەکەت بوون خو بو
گونەهکاران ژێ.

و تو ژێ دەمێ کەسەکی دبینی گونەهەکی قەشارتی دکەت، تە ئیمانەت وێ
گونەهێ قەشیرە، و پەردەیی ستارەیی ب سەر وی گونەهکاری دا بینە، و شەرما

وی پئی د ناڅ خه لکی دا نه به، چونکی به لاڅکرنا دهنگ و باسین خرابی پئی وه کی به لاڅکرنا خرابی پئی ب خویه ژ بهر کو ئه و خه لکی ل سهر کرنا خرابی پئی بسته دکه ت، پستی هنگی بلا ل بیرا ته بت کو ته ب خوژی گه له ک عه یب و گونه ه هه نه، و کانن چاوا تو حمز دکه ی کو خودی عه یب و سررین ته قه شیرت و هه تکا پئی د ناڅ خه لکی دا نه به ت، و هسا توژی خه لکی قه شیړه و شهرما وان نه به.

پینغه مبه ر - سلاف لی بن - د گوتنه کا خو دا دیبژت: ﴿وَمَنْ سَتَرْتُ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ یه عنی: هه چیی موسلمان ه کی ستاره بکه ت، خودی ل دنیا یی و ناخره تی دی وی ستاره که ت. وه کی ئیمام نه حمه د ژئی قه دگو هیژت.

(۳۷)

حهسهد و زکړهشې وان نه‌بوو

زکړهش نه‌به زکړهشې به‌لایه

قانع به ژ بو ته‌ه ده‌وایه

مه‌حسودئ ته‌ه ټاگه‌هی ته‌ه نینه

ټاگر ب تنی ته‌ه دی سوژینه

زکړهشې و ه‌سودئ ه‌وه مروځی چاڅ ب وان قه‌نجیان نه‌ئیت یټن خودئ
د گهل عه‌بدئ خو دکه‌ت، و ه‌ز بکه‌ت کو ه‌وه قه‌نجی بو وان نه‌مینن، و
ه‌ه‌بوناقی سالوځه‌تی ل نک خودانی به‌لایه، به‌لایه بو خودانی به‌ری ه‌هر
که‌سه‌کئ دی؛ چونکی ه‌وه وه‌کی ټاگریه خودانی خو دسوژت، و دئیته‌گوټن:
ه‌شیاری ه‌سودییی به، چونکی ه‌سودئ خټړین ته‌ه وه‌سا دخوت، کانئ چاوا
ټاگر داری دخوت.

و دهرمانئ ه‌سودییی یټ دورست ه‌وه مروځ ب وی رزقی قانع بیت یټ
خودئ دایه‌وی، و به‌ری وی نه‌مینته‌ل که‌سئ، و بزانت کو ه‌هر ئیکی خودئ
قه‌ده‌ره‌ک بو دانایه.

ودقټت مروځی زکړهش باش بزانت کو ه‌وه که‌سئ ه‌وه ه‌سودییی پی
دبه‌ت ټاگه‌ه ژ وی نینه، و ه‌ه‌ما ه‌وه ب قی کاری ژيانا خو نه‌خوش دکه‌ت، و
ب تنی دلی ل خو دسوژت.

(۳۸)

ئەو ژ ئیسرافیل ددویر بوون

ئیسراف د قەخوارن و لیباسی

هەم خانی و خوارنی، نەناسی

چونکی ب وی پیسەکاری ئینسان

دی بێته هەقال ژ بووی شەیطان

د گەلەک ئایەت و حەدیسان دا ئەم ژ ئیسرافیل هاتینە پاشقەبرن،

چ ئیسرافا د خوارن و قەخوارنی دا بت، یان د خانی و ئاقاهی و جلکی دا بت،

و پیشییین مە قەت ئیسراف نە دنیاسی، و ئەو ژ ئی ددویر بوون، و هندی

ئیسراف کارەکی پیسە ئەو خودانی خۆ وەکی شەیطانی لی دکت، وەکی

د ئایەتەکا پیروژ دا هاتی: ﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ ۖ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِۦ

كَفُورًا﴾ (الإسراء: ۲۷) هندی ئەون یین ئیسرافیل دکن، وەکی شەیطانانە،

و شەیطان د گەل خودایی خۆ گەلەک یی قەنجی قەشیر بوو.

قێجا ئەگەر تە بقییت یی دویر بی ژ شەیطانان تو خۆ ژ ئیسرافیل بدە پاش.

(۳۹)

وان تهغه ددور ب فتنه دزان

وان فتنه دزان بوو تهغه ددور
بو نیقی زهلامی بی تهغه ککور
لهو قازی و موفتی وا دگوتی
تشیبی ویی تهوی خو سوتی
ئیمزایا ب ناقی پادشاهی
ما قه دبه کاره کی ب سناهی؟!

مروقی حز بکته خو بینته پیش، و ل هر دیوانه کا هبت نهو ل سنگی
بت، و بهری خه لکی ب تنی ل وی بت، کو ب عهره بی دیترنی: (تهغه ددور)
ئهف بهلایه کا مهزنه، نه خاسم بو وی کهسی نیف زهلام و بی هزر و سهرپور بت، و
نهو کهسی بیی دلی وی و ژ بهر پیقه هاتین وی ل پیشی دئیته دانان ژ
دکهفته بهرانبهر فتنه یه کا مهزن، ب تاییه تی حاکم و قازی و موفتی، مهته لا وان
وهکی وی کهسی به یی ب دهستی خو ئاگری بهرده ته خو! نهو دهمی حوکی دکهن
و فهتوایی ددهن نهو ب ناقی خودایی مهزن دئاخفن، و حوکی خو بو وی
پالدهن.. و ئیمزاکرنا ب ناقی پادشاهی کاره کی بچویک و ب سناهی نینه!

ژ بهر قی چهندي پیشیین قی ئومه تی، و بهری ههمیان صهحابی،
ژ دانا فهتوایی دره قین، و هر ئیک ژ وان حز دکر برایه کی وی یی دی قی
باری پیشقه راکهت و ئیک ژ وان حز دکر ل جهه کی بت کهس وی لی نه نیاسن.

(٤٠)

حکمهت ژ دهقې وان دبارې

حکمهت ژ دهقې ئهوا دبارې

وهک دور و جهواهرو و مراری

هر چهند نه بوو وا که لامه کی پور

لې کنگی هه نه هه می ده رما دور؟!

ژ بهرچاقتین سالوخته تی پیشیان ئهو بوو بیدهنگیا وان ژ ئاخذنا وان
پتر بوو، بهلې ده می ئیک ژ وان دئاخذت، حکمهت وه کی دور و جهواهرو
ژ دهقې دبارین، و حکمهت یه عنی: ئاخذنا بنه جه، یا کورت وتیر مه عنا،
ئارمانجا هر ئیک ژ وان بوو، سوفیانې تهوری به حسې موحه ممه دئ کورې
یووسفی دکر و دگوت: ئهو ب عیباده تی څه موژیل بوو حکمهت ب دهست که فت،
و مه خو ب علمی څه موژیل کر هه څرکی و جه دهل ب دهست مه که فتن.

گوته یه حیایې کورې موعادی: کنگی علم و حلم و حکمهت ژ دهست
مروځی دهر دکه فن؟ وی گوت: نه گهر مروځی دنیا ب ئیک ژ وان هر سییان
خواست. و هر وی دگوت: حکمهت ژ عسمانی دبارت بهلې ئهو ب سهر وی
دلی دا نایت یې ئیک ژ څان هر چار سالوخته تان ل نک هه بن: نزمبوونا ب نک
دنیا یې څه، و هلگرتنا خه ما سوباهی، و هسوبیدیا برایه کی، و څیانا مه زنییا
خه لکی.. دلې هو سا بت حکمهت تی ناچت.

پاشگوټن

چاخې وهكو ئاشكه رابوو نامه
كيشاي وهه نه خشه يي خوه خامه
پېنج و سه و چارسهد و هه زاره
گاڅا ئومه تي نه ماي چ چاره
وه ختي قه قه تاي ژ هه ف په زي مه
مالخوي بوويه يار ژ بو دزي مه
ره بي مه تو مه لجه و په ناهي
بو مه قه گه رينه عزز و شاهي
چاوا كو ته دا مه حوسني مه طلع
به خshine ب مه تو حوسني مه قطعه

دهمي نهف نامه يا مه يا قه هاندي، د گهل شروقه يا وي يا كورت
ب دويمه هاتي، و قه له مي مه ب قې رهنكي نهو نه خشكري، و ب قې رهنكي
دنايه بهر دهستين خوانده قانان، سال (۱۴۳۵) مشه ختي بوو، كو دكه فته
به رانبهر سالا (۲۰۱۴) زاييني، و نهو ل ده مه كي بوو ئومه تا ئيسلامي
د خرابترين كراسي دا بوو، دهمي نهو ئيكجار پارچه پارچه بووي، و وه كي وي
په زي لي هاتي يي ژ بي شقاني ژيك قه قه تاي، و گورگ ب دلي خو كه فتيه
ناق!

ل وی دهمی مالخویی مه، و ئەو کەسێن ب ناڤی بەره‌قانی و مه‌زنیا مه
 دئاخفن، بەری هەر کەسەکی دی بووینه دز بۆ نه‌یاران، ژ مال و جانی مه‌دمیژن،
 و خێر و خێراتین مه‌ب سهرشۆری قه‌دده‌نه‌ نه‌یاران، ل وی دهمی ژ بیچاره‌یی و
 لاوازی مه‌چو‌رێ و چو‌پشت و په‌نا نه‌ماین، ژ بلی هندی کو ده‌ستین خو
 سه‌ره‌قراز بکه‌ین، و هه‌وارین خو بگه‌هینه‌ خودی کو ئەو رێکه‌کی بۆ مه‌بیینت،
 و ده‌رگه‌هه‌کی ل به‌ر مه‌قه‌که‌ت، و سه‌ره‌ه‌رازی و سه‌ره‌بلندی هه‌ر جار مه‌هه‌ی بۆ
 مه‌قه‌گه‌رینه‌ قه‌.. به‌ری مه‌بده‌ته‌ دینی مه‌، دا جاره‌کا دی ئەم د ناڤ خه‌لکی دا
 عه‌زیز ببین.

یا ره‌بی کا چاوا ته‌ل ده‌سپێکی ته‌وفیقا مه‌دا، هه‌تا ئەم بشیین ب قی
 کاری رابیین، وه‌سا ل دویمه‌یه‌یی ژێ تو ته‌وفیقا مه‌بده‌، و باشیی ب رزقی مه‌
 بکه‌، تو قان گووتین مه‌بکه‌ د ته‌رازییا خێرین مه‌دا، و وان بۆ مه‌و بۆ
 خوانده‌قان بکه‌ بیرنinan و پالده‌ر کو ئەم ژێ قان سالۆخه‌تان -وه‌کی پیشیان-
 ل نک خو په‌یدا بکه‌ین، و کاری پی بکه‌ین، و هه‌مد هه‌می ل به‌راهیی و
 دویمه‌یه‌یی بۆ خودی بن.